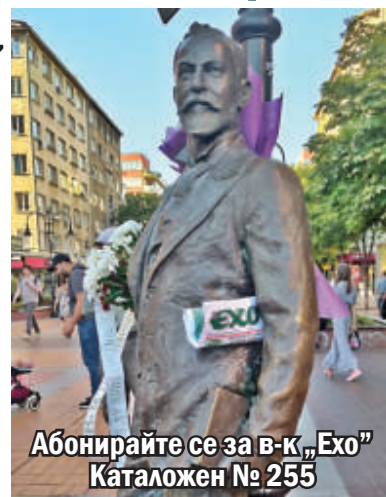

Абонирайте се за в-к „Ехо“
Каталожен № 255

ПРОЯВИ ОТ КАЛЕНДАРНИЯ ПЛАН НА БТС

Чествания и Национален туристически събор по повод 130 години организиран туризъм в България - 27-31 август, Черни връх, Витоша, БТС, ТД

Първи спортно-туристически игри за купата на СТА „Бачо Киро“ - септември, района на Дряновски манастир, БТС, ТД „Бачо Киро“ - гр. Дряново

Велопроход за ученици по повод Деня на независимостта на България - 22 септември, Ямбол - античен град Кабиле - възвишение Зайчи връх, ТД „Кабиле“ - гр. Ямбол

Ден на предизвикателството и есенна кампания „Движи се и победи“ - 27 септември, 4 октомври, 18 октомври, Велико Търново, ТД „Трапезица 1902“ - гр. Велико Търново, Общински съвет и Община Велико Търново

Традиционен масов поход на ученици от столични училища от хижа „Алеко“ до Черни връх - 3 октомври, Витоша, БТС, Столична община

„По пътя на Чирпанската чета“ - пешеходен преход, бегачески и велосипеден крос - 6 септември, Чирпан - с. Съединение, ТД „Средногорец“ - гр. Чирпан

Честване на празника на Съединението на България - 6 септември, Пловдив, ТД „Руен“ и ТД „Чернатица“ - гр. Пловдив

„Да изчистим България заедно“ - 13 септември, цялата страна, БТС, ТД

Пети летен празник на хижа „Мургаш“ в Стара планина - 12-14 септември, хижа „Мургаш“, ТД „Кремиковци“ - гр. София

Втори морски поход под мотото „Море, любов и ... още нещо“ - 13-14 септември, българско Черноморие, ТД „Черноморски простори“ - гр. Варна

„Магията на Рила“ - програма с преходи в различни части на планината - септември, Рила, ТД ПЕС „Мусала“ - гр. Самоков

Лъвовиден поход „По стъпките на Капитан Петко Войвода“ до връх Кокоши камък, посветен на 117 г. от обявяване на независимостта на България - 22 септември, Смолян, Кокоши връх, Смолянски езера, ТД СПВ „ГИД“ - гр. Смолян

V-и Общински пешеходен поход Варна-Балчик-Варна - 22 септември, Балчик, ТД „Владислав Варненчик“ - гр. Варна

Пешеходно преминаване по Черноморски път: Констанца - Резово - септември, по Черноморието, ТД „Родни балкани“ - гр. Варна

X-и международен колопоход „Варна - Република Гърция (обиколка на о. Тасос) - Варна“ - 10 дни, септември, България - Гърция, БТС, ТД „Черноморски простори“ - гр. Варна

Държавно първенство по нощно ориентиране от КП на БФО за купата на вестник „Ехо“ - 26 септември, Боровец, по наредба, БФО, БТС

Традиционен празник на хижа „Македония“ - 27 септември, Рила, ТД „Айгидик“ - гр. Благоевград

Ден на чистите планини - Европейски ден на ходенето - септември, Република Сърбия, Раяц, ТД ПЕС „Мусала“ - гр. Самоков и ТД от балкански страни

Изкачване на връх Монблан и съседни забележителности на Шамони, Франция - септември, Република Франция, ТД „Руен“ - гр. Пловдив

Четирильчев поход „Освободителите на Неврокоп“ - 26 октомври, по наредба, ТД „Момини двори“ - гр. Гоце Делчев

Крос-поход и акция за почистване на пътеки от битови отпадъци „Русенско Поломие“ 2025 - октомври, Природен парк „Русенски Лом“, Община Русе, Дирекция „Природен парк Русенски Лом“, СТПД „Академик“ - гр. Русе

Състезания „По стъпките на Алеко с приятел“ и „По велоспеките с приятел“ - 4-5 октомври, Витоша и Люлин планина, ТД „Боерица“ - с. Владай

VIII Общински поход „Ден на интензивното ходене“ - 14 октомври, Скални манастири в района на Провадия, ТПД „Орлови скали“ - гр. Провадия

Среща и поход на туристическите дружества от Северозточна България - 18-19 октомври, хижа „Върбишки проход“, Върбишка планина, БТС, ТД „Мадарски конник“ - гр. Шумен

Скоростно изкачване на сградата на Областна администрация Стара Загора - 4 октомври, ТД „Сърнена гора“ - гр. Стара Загора, Спелеоклуб „Саламандър“

XIII-а среща на туристи ветерани „Варненска есен - 2025“ (3 дни) - 2-4 октомври, Варна, ТД „Черноморски простори“ - гр. Варна

56-та Конференция на Европейската асоциация за пешеходен туризъм (ERA) Макон, Франция - 2-5 октомври, ERA - Европейска асоциация за пешеходен туризъм, БТС

ПРИЗВАНИ СМЕ ДА ПАЗИМ ТРАДИЦИИТЕ И ЦЕННОСТЕТЕ НА БТС

Венцислав ВЕНЕВ – председател на БТС, пред в. „Ехо“

Г-н Венев, с какво настроение посрещате 130-та годишнина на организираното туристическо движение в България?

Посрещаме всяка подобна годишнина с изключително вълнение, защото БТС е най-старата неправителствена организация у нас, а днес е авторитетно и модерно сдружение. За нас БТС е кауза. Очакваме на честванията в края на август да дойдат много почитатели на туризма у нас, и то не само на планинския.

Преди 130 години, с историческото първо организирано изкачване на Черни връх се поставя началото на родния туризъм. За мен е чест да бъда председател на една такава родолюбива организация.

Вие сте председател на съюза повече от три години, през които се случиха много неща. Каква е равнотежката?

Бих се радвал, ако влаганите от мен сили и енергия в полза на съюза бъдат забелязани и оценени от обществеността. Защото идеите и целите, които си поставихме с

поемането на тази отговорност, са ясно посочени Стратегията за развитие на сдружението в периода 2025-2037 г., приета на Конгреса му през 2024 г. Най-важните са БТС да бъде най-авторитетната и водеща организация в спортно-туристическите дейности у нас, както и най-привлекателната дестинация за планински туризъм в Европа.

На оперативно ниво се стараем да реализираме задачите, поставени в Стратегията. Като най-голямо постижение отчитаме факта, че консолидирахме планинарската общност в България, БТС стана авангард на планинарската общност и своеобразен координатор на дейностите, свързани с планинарството у нас.

Увеличихме броя на проявите в Националния календарен план (НКП), както на такива, чиито основен организатор е БТС, така и на прояви на туристическите дружества - подпомогнахме много наши членове (ТД) при осъществяване на техни национални и регионални прояви от НКП.

►► на стр. 12

ПОКЛОННИЧЕСКИ МАРШРУТ „РИЛСКИЯТ ЧУДОТВОРЕЦ“

На 1 август т.г. президентът Румен Радев и Негово Светейшество българският патриарх Даниил дадоха начало на поклонническия маршрут „Рилският Чудотворец“ - шестдневен поход, който за шестнадесети път се провежда всяка година от 1 до 6 август. Походът е част от инициативата „По пътя на вярата“, в която БТС участва като партньор. Специалисти от съюза направиха предварителен обход на трасето, БТС изработи 10 информационни табла и съвместно със съответните общини ги постави на подходящи места по маршрут.

Походът започна от базиликата „Света София“ в София с Божествена Света Литургия и ще завърши в Рилския манастир, където се съхраняват мощите на Св. Иоан Рилски. На литургията присъстваха председателят на БТС Венцислав Венев, изпълнителния секретар на съюза Лъчезар Лазаров и проф. Атанас Георгиев - член на УС на БТС. Зам.-деканът на Богословския факултет проф. Павел Павлов разказа, че поклонническият път е дълъг около 120 километра и преминава през планините Витоша, Верила и Рила, и стига до Рилския манастир, където са светите мощи на небесния покровител на България Св. Иоан Рилски.

►► на стр. 2

№ 76

**100 НТО
ВАРНА –**

МОРСКАТА СТОЛИЦА НА БЪЛГАРИЯ

►► 4 и 5 стр.

**ЧЕРНИ ВРЪХ –
ПЪРВЕНЕЦ НА ВИТОША**

►► 6 и 7 стр.

**НА ПОКРИВА НА
ОСТРОВ САМОТРАКИ**

►► 13 стр.

300 МЛАДЕЖИ И ВЕТЕРАНИ ПО СТЬПКИТЕ НА АПОСТОЛА

На 14 юли т.г. в Плевен бе дадено началото на Тридесет и първото издание на Националния поход „По стъпките на Апостола“, който се организира от Общинския комитет и Сдружение „Васил Левски“, с подкрепата на Община Плевен и Туристическо дружество „Кайлъшка долина“ - Плевен. Преди старта участниците положиха цветя в знак на признателност към делото Левски на паметника му в центъра на града. Тазгодишното издание на похода е най-многобройното от всички досегашни – по стъпките на Левски в Централен балкан и Средна гора преминаха 266 участници от 22 населени места в страната, разпределени в 8 лъча, 80 от участниците са ученици. В похода имаше участници от Плевен, Варна, Пловдив, Бургас, Асеновград, Карлово, Ямбол, Свиленград, Троян, Тетевен, Никопол, Шумен, Белене, Велико Търново, Русе, Оряхово, Сопот, Калофер. За първи път тази година в него има представители от Сърбия, Великобритания, САЩ и Австрия.

На тържественото начало на похода присъства и председателят на ТД „Кайлъшка долина“ доц. д-р Венци Росманов, както и много близки на участниците. Най-малкият участник от Плевен е една от внучките на ръководителя

на похода, д-р Галина Цветкова – Александра, на 3 години и половина. По традиция в инициативата се включи и 79-годишният инженер Васил Чардаклиев от Карлово, правнук на сестрата на Гина Кунчева – майката на Левски.

Осемте лъча походници потеглиха в три поредни дни – на 14, 15 и 16 юли, преминаха Стара планина по различни маршрути и пристигнаха в родния град на Апостола - Карлово на рождената дата на Левски – 18 юли. На площада в Карлово те бяха приветствани от кмета на града д-р Емил Кабаиванов и се включиха в тържествата по повод 188-та годишнина от рождението на Левски. Д-р Галина Цветкова, ръководител на похода, връчи на кмета на град Карлово знамето, с което участниците преминаха Балкана. По време на похода участниците бяха посрещнати в 18 хижи.

Туристите се поклониха пред паметника на Васил Левски и поднесоха венец в знак на почит. По традиция в Националния музей „Васил Левски“ в Карлово бяха обявени и имената на наградените от фондацията и карловския комитет, носещи името на Апостола на свободата. Носител на една от тези награди бе именно ръководителят на Националния поход „По стъпките на Апостола“ д-р Галина Цветкова

– тя бе удостоена с наградата на Фондация „Васил Левски“!

Кулминация на честванията в Карлово бе тържественият митинг – заря, на който слово произнесе министър-председателят Росен Желязков. Преди това от Националния музей „Васил Левски“ бе изнесено знамето на Карловския революционен комитет, което премина с шествие по улиците на града.

От миналата година Националният поход „По стъпките на Апостола“ има своя песен – „Небе в очите“, и специално изработено везано знаме. Песента е подарък за ръководителите и участниците, автор на музиката е Георги Милтиядов, текстът е на Десислава Софранова, а изпълнението – на квартет „Белканто“. Песента прозвуча за първи път на 11 юли 2024 г. пред паметника на Васил Левски в Плевен – при откриването на похода. На знамето са изписани

мисли на Апостола, началната година на похода – 1995-а, отбелязано е и неговото 30-то издание.

Сутринта в църквата „Свети Николай“ бе отслужена тържествена света литургия. След това кметът на общината д-р Емил Кабаиванов, официални гости и граждани положиха цветя и се поклониха пред гроба на Гина Кунчева – майката на Апостола.

По-късно в Националния музей „Васил Левски“ бяха представени нови издания, посветени на Васил Левски. Едно от тях бе сборникът с научни доклади

от конференцията, посветена на ролята на емиграцията за освобождението на България, представен от проф. Пламен Митев. Другото издание бе изследване на младия учен Денис Иванов за съратника на Ботев и Левски Иван Драсов, представен от проф. Вера Бонева. Директорът на музея Дора Чаушева представи най-новия брой на вестник „Апостолът“, издаден по случай 25 години от обявяването на музея за национална държавна институция.

БТС И КАУФЛАНД С НОВА АКЦИЯ ЗА МАРКИРАНЕ

Общо 30 души – от централата на Сдружение „Български туристически съюз“, Кауфланд България и доброволци – се включиха в подновяването на туристическата маркировка от хижа „Бузлуджа“ до хижа „Българка“ в Стара планина.

Акцията се проведе на 20 юли т.г. и участниците в нея, начело с изпълнителния секретар на БТС Лъчезар Лазаров, извършиха прочистване на маршрута, опресниха лентовата маркировка, монтираха информационно табло на хижа „Бузлуджа“ и поставиха 18 указателни табели по новия национален стандарт, приет през 2023 г. с Меморандум за сътрудничество от представители на двадесет неправителствени организации и Министерството на туризма.

За пръв път в България бяха поставени и табели по стандарт на Европейската пешеходна асоциация (ERA), на която БТС е пълноправен член, обозначаващи отсечката „Ком-Емине“ като част от международния пешеходен маршрут ЕЗ.

Новата маркировка ще допринесе за по-добра ориентация за всички, поели пеша на море по гръбнака на Балкана. Първите, които още същия ден се възползваха от нея, бяха група германски бойскаути.

Събитието бе пето поред от съвместната инициатива на БТС и Кауфланд „Не губи посоката“, чиято цел е до края на 2025 г. да бъдат премаркирани над 400 км туристически пътеки в цялата страна. Обновена до момента е маркировката от село Желява до хижа „Мургаш“, от Велико Търново до Преображенския манастир и село Самоводене, от село Войнеговци до местност Ръждавица в Софийска планина, както и от кв. Княжево до хижа „Момина скала“ на Витоша. В близките дни бяха премаркирани и още два участъка от „Ком-Емине“ – от хижа „Ком“ до хижа „Тръстена“ и от хижа „Българка“ до Прохода на Републиката, с което общата дължина на обновената туристическа маркировка в рамките на сътрудничеството надхвърля 150 км.

ИЗЛЪЧИХА ПЪРВИТЕ ДЪРЖАВНИ ШАМПИОНИ ПО БМХ

В Плевен излъчиха първите държавни шампиони по състезателен БМХ (BMX – съкращение от велосипеден мото крос или байк мото крос) в историята на българското колоездене. Шампионатът се състоя на новото трасе за състезателен БМХ в Плевен в Девети квартал. Участниците в състезанието бяха с валиден редовен лиценз към Българската федерация по колоездене.

Победител при мъжете в категория Elite 17+ стана плевенчанинът Боби Крумов от Спортен клуб „Кайлъка Райдърс“, който е в основата на първия държавен шампионат по състезателен БМХ. Негов подгласник е Даниел Йорданов от „Хоталич“ - Севлиево. Те бяха наградени от заместник-кмета на Община Плевен Калоян Къдришки. За БТА победителят каза, че днес всичко е преминало добре, дори и времето със сутрешния дъжд е било на страната на организаторите и състезатели.

Крумов, който е и държавен първенец в дисциплината форкрос от планинското колоездене, добави, че винаги е искал да стане държавен първенец и чувството след победата е много хубаво. За бъдещето на състезателния БМХ и пистата в Плевен Боби Крумов каза,

че предстоят срещи с общинското ръководство, за да се обсъди бъдещо сътрудничество и доизграждане на трасето, за да може то да отговаря на международните стандарти и в града да могат да се организират международни състезания.

В категория „Деца 8 – 12 години“ първото място завоюва Цветислав Гачевски от „Хоталич“, втори стана Андрей Узунов. Медалите връчи заместник-председателят на Българската федерация по колоездене Данаил Ангелов, който бе и главен съдия на шампионата. При жените държавен шампион стана Надежда Недялкова с подгласнички Даяна Маринова и Маргарита Христова-Нунчевска, и трите от клуб „Хоталич“.

Във възрастовата категория 13-17 години пръв стана Александър Джонджуров от севлиевския „Хоталич“, следван от Виктор Стоянов от „Райдърс Юнайтед“. Най-бърз от ветераните по 380-метровото трасе беше Антон Настев, представител на „Рам Байкс“, който спечели и титлата държавен шампион. След него финишираха Пламен Ютеров от „Троянски кон“ и Румен Узунов. Медалите им връчи председателят на ТД „Кайлъшка долина“ доцент д-р Венци Росманов.

ПОКЛОННИЧЕСКИ МАРШРУТ „РИЛСКИЯТ ЧУДОТВОРЕЦ“

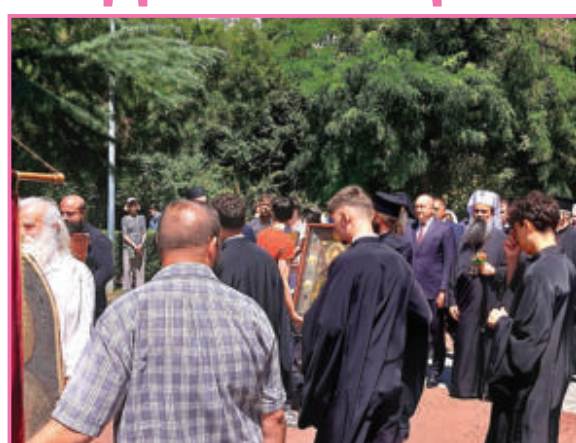
►► от стр. 1

Маршрутът е вдъхновен от връщането на мощите на светеца преди повече от 500 години и е не само поклонническо пътуване, но и преживяване на това историческо събитие. Пътят е разделен на етапи, като всеки желаещ може да се включи в част от него, според възможностите си.

„Надявам се, че инициативата „По пътя на вярата“ ще привлече хиляди поклонници от България и чужбина, и ще популяризира нашата хилядолетна история, култура, традиции и прекрасна природа“. Това каза държавният глава Румен Радев, който заедно с българския

патриарх и Софийски митрополит Даниил дадоха началото на поклонническия маршрут „Рилският Чудотворец“ и на инициативата „По пътя на вярата“. След литургията се проведе литийно шествие към ротондата „Св. Георги“ в София, водено от президента Румен Радев и българския патриарх и Софийски митрополит Даниил.

Първата база за нощувка на походниците е в района на хижа „Планинска песен“ на Витоша, където те ще бъдат настанени в хижи или палаткови лагери. В параклис „Свети Йоан Рилски“ до хижа „Кумата“ бе отслужено богослужение.

ОТ ЯНКОВО ГЪРЛО ДО АГЛИКИНА ПОЛЯНА

С Национална научна конференция в Регионален исторически музей - Габрово на 4 юли тази година бе даден стартът за провеждане на поредния поход – поклонение „По стъпките на четата на Хаджи Димитър и Стефан Караджа“ (1868 г.).

На конференцията бяха изнесени доклади от: професор д-р Пламен Павлов от фондация „Васил Левски“ и ВТУ „Св. Св. Кирил и Методий“; професор д-р Пламен Митев; доцент д-р Видин Сукарев от РИМ – Пловдив; асистент д-р Олег Константинов; Даниела Цонева – „Общественият съвет Васил Левски“ – гр. Габрово; д-р Диана Митева – СУ „Климент Охридски“; инж. Стефан Стоянов – докторант в ТУ – гр. София и др. Всички доклади бяха на тема: „Жив е той, жив е! Там на Балкана!“.

За поредна година туристи от ТД „Узана“ – Габрово, Областна управа – гр. Русе, ТД „Белите

брези“ – гр. Борово и ТД „Росица“ – гр. Павликени, съвместно с Фондация „Хаджи Димитър“ – Сливен с ръководител на похода Христо Батинков се събрахме рано сутринта в град Новград – Област Русе. Със съдействието на кметския наместник всички бяхме допуснати на брега на р. Дунав в м. Янково гърло. Тук на 6 юли (стар стил) или на 18 юли (нов стил) четата на Хаджи Димитър и Стефан Караджа стъпва на родна

земя. С дългия и труден път, който тя изминава, и всичките пет сражения, които води с турския башибозук и редовната турска армия, ние имаме честта да се запознаем и чрез описанията в новата книга на Стефан Стоянов и Стоян Стоянов „От Петрушан до Агликина поляна“. На всяко едно място Стефан Стоянов ни разказа за подвига на четниците, за техния героизъм и тяхната саможертва - 128 смели българи

на възраст от 20 до 35 години. Най-многобройни са били от Велико Търново – 9, от Русе и Стара Загора – по 7, от Котел и Казанлък – по 6, от Габрово и Сливен – по 5 и Калофер, Копривщица и Куманово – по 3. От тях над 45 души са били участници във Втората легия в Белград. Със своя подвиг „Хаджидимитровата чета“ не само уби турската гордост, но и чорбаджийското високомерие.”

Това е написал Любен Каравелов още през 1870 година. Тази чета повдига духа на останалите емигранти в Румъния и веднага след нейния подвиг следа в българската история оставиха и четите на Филип Тотю, Ботевата чета, Априлското въстание и по-късно така очакваната свобода.

Всяка година ще провеждаме този поход в знак на уважение и поклон пред героизма на четниците и тяхната саможертва.

Благодарим на всички участници в похода и на Сдружение „Традиция“ за чудесната възстановка на м. Калън дере до гр. Вишовград, Община Павликени, където е заловен Стефан Караджа.

Слава на героите!

Атанас СИДЕРОВ - председател на ТД „Узана“ - Габрово

ТУРИСТИЧЕСКО ДРУЖЕСТВО „ПЕРЕЛИК“ НАВЪРШИ 90 ГОДИНИ

На 27 юли т.г. туристите от ТД „Перелик“ - Широка лъка отбелязаха 90 години от основаването на дружеството с участие в поход-поклонение по Европейски пешеходен маршрут Е8 от седловината Превала до хижа „Перелик“ и тържество пред самата хижа. По време на празника на ТД „Перелик“ бе връчен почетен плакет, както и отличия на БТС на заслужили членове на дружеството, основано от широколъчане Екзарх Стефан. Събитието бе съчетано с традиционния туристически събор „Армия и народ заедно“. Поради строгите противопожарни разпоредби обичайният празничен курбан бе варен на закрито при образцова военна дисциплина.

ВАРНЕНСКИ ТУРИСТИ ОТНОВО ПРЕМИНАХА ПО КОМ – ЕМИНЕ

Тази година за четвърти път туристи от клуб „Нови хоризонти“ към ТД „Родни балкани“ - Варна, с водач Росица Димитрова и придружаващ транспорт Лилян Тодоров, изминаха най-дългия и популярен маршрут в България – „Ком-Емине“.

Преходът е продължителен, от което произлиза и неговата трудност – по последни данни маршрутът е дълъг около 580 километра, а с пътеката до фара на нос Емине и до Иракли се събират над 600 километра. Група от двадесет туристи изминахме маршрута за 20 дни. Продължителността на всеки един от етапите е различна – от 7 до 15 часа. Основните проблеми, с които се срещат туристите, са натрупаната умора, снабдяването с храна и, разбира се, пришките. Необходими са много желание, воля и не на последно място добра физическа подготовка и логистика. Началото на похода традиционно започна от връх Ком с питка, сол и незабравимите стихове на Иван Вазов:

„Оттук околото волно прегради не намира.
Вселената пред мене покорно се простира.
Душата гордо диша. От тия планини
умът към нещо светло, голямо се стреми;
и както тез могили без трън и без храсти,
душата ми е чиста от зависти и страсти
и пълна с упоение, забравя за светът,

при туй величие няма утихнува ядът,
и само ветровете - въздушни буйни орди,
от връх на връх пренасят напевите си горди.“
Мотото на многодневното ходене бяха стиховете на Христо Фотев: „Не е измислица морето и щастieto съществува...“

Росица ДИМИТРОВА – секретар на ТД „Родни балкани“

„Бодлите на розите’2025“ КРАЙ КАЗАНЛЪК СЕ ПРОВЕДОХА СЪСТЕЗАНИЯ ПО КОЛО ОРИЕНТИРАНЕ

Включените в календарните планове на Българската федерация по ориентиране, СК „Орлово гнездо 1957“ и ТД „Орлово гнездо“ - Казанлък традиционни състезания по коло ориентиране „Бодлите на розите 2025“ се проведеха на 19 юли 2025 г. в района на с. Горно Изворово.

Участваха сто и четиридесет състезатели от Варна, Велико Търново, Габрово, Сливен, Стара Загора, Пазарджик, Перник, Плевен, Пловдив, Раднево, Русе, София, Твърдица, Тетевен, Троян, Търговище, Хасково, Чепеларе и Казанлък. „Точкотърсачите“ бяха съоръжени с велосипеди, компаси, чипове и специални планшети за картите, закрепени за кормилата на колелетата. Някога правените карти от Пенко Стефанов и Христо Ангелов през 1985 г., после от незабравимите Благой и Русалина Стефанови, с помощта на Тончо Нейчев (в периода 2015 - 2023 г.) бяха основно преработени и довършени според изискванията на Международната федерация по ориентиране от Милко Станев - председател на Казанлъшкия клуб по ориентиране през 2025 г.

Милко бе технически ръководител на проявата и положи огромни усилия за организиране и разработване на маршрутите с дължина на спринта от 1,6 до 5,3 км. и на средната дистанция от 2 до 9,1 км. с общо 31 контролни точки. Секретари бяха Десислава и Милен Миланов. Съдии по маршрутите - Петър Стойков, Пламен Станев, Добри Добрев, Ивайло Иванов. Доброволци-помагачи бяха Марияна Димитрова, Мая Милкова, Павел Михалев, Михаил Станков, Дочка Пеева и Христо Ангелов; лекар - д-р Таня Александрова.

Финалите и закриването бяха на площада на с. Горно Изворово до Здравната служба. Кметът на Горно Изворово Теодора Рабошева награди победителите с медали, дарени от фирма „Нели-сат“. Почетеният благодетел Павел

Михалев дари класиралите се в призовата тройка с контейнери с мед от пчелина му в с. Шаново.

В най-силните групи класирането бе следното: Станимир Беломъжев (Ски клуб „Хемус“ - Троян), Марко Пелов („Валди“ - София), Ростислав Костадинов („Вариант 5“ - Търговище). При жените призовата тройка бе съответно: Грета Димитрова („Север“ - Плевен), Косара Ботева („Узана“ - Габрово) и Теодора Табакова („Браун тийм“ - В.Търново).

В останалите групи (М и Ж 12-75 г.) победители станаха Лъчезар Байчев, Виктория Тодорова, Елица Тодорова, Михаил Ковачев, Мартина Койнова, Преслав Митев, Христо Василев, Никол Иванова, Николай Златанов, Жанет Бочукова, Калин Пенчев, Миглена Маринова, Младен Джулиев, Иван Иванов, Тончо Нейчев, Лина Йорданова, Алекси Христов, Таньо Танев, Тончо Тонев, Петър Илчев, Минчо Минев.

От казанлъшките състезатели най-добре се представиха Магдалена Иванова, Георги Йовков, Митко Насков и Бончо Христов.

Христо АНГЕЛОВ

ПО СТЬПКИТЕ НА ЧЕТАТА НА СТОИЛ ВОЙВОДА

56 туристи се включиха в Петия поход „По стъпките на четата на Стоил войвода“, организиран от ТД „Соте войводи“ с председател Надежда Иванова. Повечето бяха от туристическите дружества в Сливен, Ямбол, Стара Загора, Пловдив, Велико Търново, Димитровград и Пазарджик. Най-младият участник бе 6-годишната Дари, а най-възрастният – 90-годишният Георги Кошничаров. В похода се включи и изпълнителният секретар на БТС Лъчезар Лазаров, който поздрави туристите и на финала връчи грамоти на всички участници.

На 6 май 1876 г. край старото хайдушко сборище – извора Куш бунар се събират четата на Стоил войвода, сливенската група въстаници, водени от главния апостол на II Сливенски революционен окръг от Априлското въстание Иларион Драгостинов и апостолом Георги Обретенов, както и ямболската група на Георги Дражев и полагат клетва. Знаменосец е Стефан Сергеев. Председателят на клуба на туристите ветерани в Сливен Радка Балева представи увлекателен разказ за легендите около извора, в който се къпели орлите и историческите факти от Априлското въстание.

Маршрутът на Петия поход „По стъпките на четата на Стоил войвода“ започна от м. Куш бунар в Карандила, мина през местностите Меча поляна, Харамията, Обсерваторията, Момина поляна и Скъта, след това до село Ичера, Жеравна и Котел.

На другия ден две туристически групи изкачиха два върха в Котленския Балкан – първият е Разбойна, където е минала четата на Стоил войвода, а вторият – връх Вида, където се е намирала крепостта „Диавена“. Походниците се включиха във Фестивала на етносите, багрите и котленския килим в Котел, после по екопътека „Синия вир“ се отправиха към село Медвен, където посетиха къщата на Захари Стоянов.

ВАРНА – МОРСКАТА СТОЛИЦА НА БЪЛГАРИЯ

Варна – прекрасният слънчев морски град. Морската столица на нашата родина. Град с международно туристическо, търговско и индустриално значение.

Със своето население Варна е третият по големина град в България след София и Пловдив. Разположен на най-вътрешната част на обширния Варненски полуостров, градът примама със своята красота. Навсякъде в него морето напомня за себе си. Крясъкът на чайките и воят на корабните сирени не те оставят да забравиш, че се намиращ на морския бряг. Варненският залив е вторият по големина по българското крайбрежие след Бургаския.

Природната красота и благоприятните условия на варненското крайбрежие са в основата на използването на Варна и околностите като курортен център още през 18 век. През 20 век Варна се превръща в курорт с международно значение. В морската ни столица наред с търговските и индустриални сгради, има и множество паметници на културата – театри, музеи, галерии, изложбени зали и др. Всяка година през лятото се провежда Международният танцов и музикален фестивал „Варненско лято“.

Парк-музей „Владислав Варненчик“

В списъка на обектите в националното движение „Опознай България – 100 НТО“ към Варна са включени **Археологическия и Военноморския музеи, Парк-музей „Владислав Варненчик“, Римски терми и Аладжа манастир (XIII-XIV в.)**

Началото на **Археологически музей - Варна** е поставено от група учители от Варненската мъжка гимназия и общественици, чиято любов към историческото минало довежда до създаването на малка сбирка от археологически паметници. Тази сбирка поставя началото на големия интерес към миналото на

Археологически музей - Варна

град Варна и Варненския край. На 12 декември 1901 г. група общественици и учители създават „Варненското археологическо дружество“, което в продължение на десетилетия е в основата на интереса и изучаването на миналото на Варна, Варненския район и Североизточна България. Варненският археологически музей е създаден от Варненското археологическо дружество по инициатива на Карел и Херман Шкорпил. Първата експозиция е открита на 11 юни 1906 г. в сградата на Девическата гимназия, в която музеят се помещава и днес. Негов пръв директор става Карел Шкорпил, който остава на този пост до смъртта си през 1944 г.

През 1945 г. Варненският археологически музей е обявен за държавен. През 1952 г. музеят е преместен в предоставена за целта училищна сграда. От 3 март 1983 г. музеят се намира отново в настоящата сграда, която единствено дава възможност за показване и съхраняване на неговите богатства. В продължение на повече от 120-годишното си съществуване Варненският археологически музей е извършвал постоянно археологически изследвания и разкопки на редица обекти в цяла Североизточна България. В Археологическия музей - Варна се пазят повече от 100 000 предмета. Най-значимите от тях са показани в неговите изложбени зали.

В музея ще ви посрещнат любезни и усмихнати хора, слънчеви като самата Варна.

Намира се на адрес бул. „Мария Луиза“ № 41.
Телефон за контакти:
052 68 10 11 (Централа); 052 68 10 30 (Информация).
Лятно работно време:
май – септември: 10.00 – 17.00 ч. (без почивен ден).

Друг музей в град Варна, включен в 100-те национални туристически обекта, е **Военноморският музей**. Официалното откриване и освещаване на Морския музей (както се е наричал тогава) е на 20 май 1923 г. – това е първият морски музей в България. От 1955 г. до 1968 г. той е част от ведомството на Министерството на народната отбрана. Военноморският музей поддържа вътрешна и външна част. Експозициите му са посветени на историята на българския военноморски флот и на водния транспорт.

Военноморският музей - Варна е от най-старите културни институции в България. Началото му може да се проследи още от далечната 1883 г. в Русе, когато руски офицери в Дунавската флотилия предлагат да се създаде подобен музей. От 1898 г. командването на военноморските ни сили е във Варна. Флотските офицери стават главните пропагандатори на морската идея у нас. През 1920 г. те организират и най-голямата морска обществена организация у нас „Български народен морски съговор“ (БНМС). Под нейно покровителство на 20 май 1923 г. с тържествена церемония е открита експозицията на Морския музей във Варненската девическа гимназия. Тогава експозицията на музея съдържа 495 експоната, разпределени в 6 раздела: Корабоплаване, Минно дело, Водолазен отдел (морско дъно), Водосамолетна авиация, Риботов, Общо-исторически отдел.

Музеят се помещава в сграда на бул. „Приморски“ № 2 в Морската градина.
Работното му време е от вторник до събота от 10.00 до 18.00 ч.
За контакти: тел. 052 73 15 23; mus_maritime@abv.bg; www.museummaritime-bg.com
Новата експозиция е открита на 11 август 1956 г. Оформя се и паркова експозиция с колекции на военноморска техника. През 1957 г. в специално бетонно корито е поставен най-ценният музеен експонат -

торпедоносецът „Дръзки“ - герой от Балканските войни. Историята на флота се проследява чрез музейните експонати, снимки и документи от древността до наши дни. Експозицията обхваща 416 кв. м. площ в 12 зали. Посетителите имат уникалната възможност да разгледат най-богатата колекция на корабни модели у нас, колекции от мини, котви, оръдия, отличия (ордени и медали), униформи, художествени произведения и др. Освен всичко това са изложени и три военни кораба, яхтата „Кор Кароли“ на капитан Георги Георгиев - първият българин, обиколил самостоятелно света, два вертолета от Вертолетната ескадрила на ВМС и много други.

Във фондовете на музея се съхраняват над 100 000 музейни експоната, разпределени в 15 сбирки. Фотонегативният фонд на музея притежава над 3000 филма. През 1959 г. Военноморският музей - Варна става инициатор и организатор на първите в България подводни археологически изследвания в района на нос Калиакра.

От 1994 г. Военноморският музей е приет за член на Световната организация на морските музеи.

Друга забележителност във Варна, която си заслужава да се разгледа, са **Римските терми**, които се намират в югоизточната част на съвременния град Варна. Римските бани са най-голямата обществена антична сграда, открита досега в България. Сравнително добре запазените им стени очертават внушителна постройка издигната на повече от 7000 кв. м площ. Много преди започването на археологическите разкопки руините са привличали вниманието на историци и археолози.

Термите се намират на ъгъла на улиците „Сан Стефано“ и „Хан Крум“.

За контакти - чрез Археологическия музей.

Работното време е от 10.00 до 18.00 ч., а „Малки римски терми“ са с работно време от 10.00 до 17.00 ч. в дните от вторник до събота. Почивните дни за обекта са неделя и понеделник.

Парк-музей „Владислав Варненчик“ е мемориален комплекс, разположен сред уникален парк на площ от 30 декара. Намира се в западната част на град Варна на мястото на полесражението от 10 ноември 1444 г., където за освобождението на Балканите и Югоизточна Европа загива полско-унгарският крал Владислав III Ягело.

В постоянната експозиция на музея е създадена на базата на документални материали за походите и битката при Варна; оръжия, намерени на бойното поле и копия на предмети, подарени от Военноисторическите музеи във Варшава, Будапеща, Прага, Букурещ и Белград. В нея се намират единствените в страната рицарски доспехи от епохата, средновековни гербове и знамена, картини и скулптури, рицарски мечове, ризници и боздугани, бомбарди и алебарди, лъкове и арбалети, които представят мрачната и славна епоха на Варненската битка и европейското средновековие.

В експозицията всеки посетител има възможност да види също картини, скулптури, гравюри и други произведения на изкуството, посветени на Варненската битка, макети, карти и гербове, документи, дневници, писма и снимки.

На територията на парка се намират две тракийски могили. В едната от тях има тракийска гробница от IV в. – III в. пр. Хр. През 1935 г. над гробницата е изграден символният мавзолей на загиналия тук 20-годишен крал Владислав, посмъртно наречен Варненчик. През 1964 г. в чест на 520-та годишнина от битката при Варна е построена музейна сграда, в която е открита първата музейна експозиция. В същата година е издигнат паметник на Янош Хуняди – главнокомандващ армията на крал Владислав, трансилвански войвода, регент на Унгария от 1446 г. до 1453 г.

От 1996 г. посетителите могат да видят и лични вещи на големия български лечител, общественик и духовен учител полк. Петър Димков – председател на строителния комитет на мавзолея на крал Владислав.

Музеят разполага със зала за временни изложби.

Работно време:
вторник – събота, 10:00 – 18:00 ч.

Продажбата на билети се прекратява 30 минути преди края на работното време.

Информация на:
www.varnenchikmuseum.com

Торпедоносецът „Дръзки“

Римските терми

ХИЖИ НА БТС ВЪВ ВАРНЕНСКА ОБЛАСТ

УЧЕБЕН ЦЕНТЪР „АКАДЕМИК“

Намира се в к.к Златни пясъци край Варна, на 84 м н.в., GPS: 43.270525°N 28.027320°E.

Представява комплекс от 6 сгради с общ капацитет 48 места в апартаменти и в стаи с по 2 легла със самостоятелни санитарни възли и бани, отопление с ел. уреди, бюфет, туристическа столова, библиотека, телевизор, забавни игри, паркинг, благоустроен район.

Изходни пунктове: гр. Варна - с автобуси № 8,9,309,409 до сп. „Журналист“ и още 20 минути пеша.

Съседни обекти: плажът - 20 мин. (3 км); скалният Аладжа манастир (през Ковшак чешма) - 40 мин.; курорт Св.Св. Константин и Елена (едноименен манастир и минерален плаж)

За контакти: 052 35 60 80 и 0888 30 67 54
Стопанин: ТД „Академик“ - гр. Варна

ХИЖА „ВЕТЕРАН“

Намира се в гористата местност Фичоза, южно от нос Галата, общ. Варна, на брега на Черно море, само на няколко стъпала от все още девствения плаж на Фичоза, на 9 м н.в., GPS: 43.144196° N 27.939683°E.

Представява масивна постройка с капацитет 36 места, която е в процес на реконструкция, и комплекс от 20 сезонни реновирани бунгала с общ капацитет 45 места с външни санитарни възли и бани. За удобство на туристите са изградени външни мивки и барбекюта, беседки, оборудвани с маси и столове, а във всяко едно бунгало

има хладилник.

През летния сезон снекбарът към базата предлага разнообразно меню на своите клиенти. За групи и детски лагери по заявка може да се осигури кетъринг.

Изходни пунктове: от центъра на гр. Варна - с автобус № 17 и 60а до кв. Галата; от пощата на гр. Варна с тролейбус №2 до кв. Галата; от кв. Галата - 40 мин. пеша по маркирана пътека; през лятото се разкрива сезонна автобусна линия № 60 от центъра на гр. Варна за х. „Черноморец“ - до сп. „Фичоза“ и още 30 мин. пеша.

Съседни обекти: нос Галата - 1.00 ч.; х. „Черноморец“ - 1.00 ч.

За контакти: 0899 02 01 39
Стопанин: ТД „Галата“ - гр. Варна

Всички туристи, които притежават членска книжка на Сдружение „Български туристически съюз“ със залепена марка за текущата година, ползват отстъпка от цените за нощувка.

№ 9В

АЛАДЖА МАНАСТИР „СВЕТА ТРОИЦА“

№ 9В

Аладжа манастир е средновековен скален манастир и се намира се на 2 км. от курорта „Златни пясъци“ и на 10 км. северно от Варна. Отбивката за него по главния път е малко преди Златни пясъци и се стига лесно с кола или автобус. Манастирските пещери са изсечени в 25-метрова отвесна карстова скала в близост до горния край на Франгенското плато на няколко нива. Необичайните архитектурни форми и многобройните предания създават утук атмосфера на тайнственост и мистика, която от десетилетия привлича многобройни почитатели. Тези дадености утвърждават Аладжа манастир като една от най-привлекателните туристически дестинации по Българското Черноморие, включена в почти всички световни гидове.

Старото му християнско име е неизвестно. Според предание,

записано от Карел Шкорпил, патронът на манастира е Свети Спас (от Христос Спасител). От 1960 г. българските християни го наричат „Света Троица“. Името „аладжа“ (от турски: alasa) е от персийски или арабски произход и означава „пъстър, шарен“.

Обителта е създадена в периода XII - XIII век, но е изоставена в края на XV и началото на XVI век по време на османското владичество. Около XII в. там започва заселване на аскети монаси. Пещерите му обаче са обитавани още през ранновизантийската епоха и от тогава датират първите намерени археологически материали - монети и няколко керамични парчета. В годините на Втората българска държава под влияние на исихастското движение скалната обител достигнала най-голям разцвет. В близост до средновековния манастир са

открити останки от трикорабна църква от V-VI век.

За първи път името на манастира „Аладжа“ е споменато в книгата „Писма от България“ (1832 г.) на руския археолог Виктор Теплеков, който по онова време прави разкопки в Северна България. Първото цялостно проучване на обителта е дело на Карел Шкорпил, който през 1889 г. изследвал пещерите и им направил конструктивен план. Създадено от него и брат му Варненско археологическо дружество и музей поемат стопанисването на манастира. През 1912 г. Аладжа манастир е обявен за народна старина, а през 1957 г. - за паметник на културата от национално значение.

Заради срутвания и наслагания сегашният вид на манастира е по-различен от първоначалния. Днес се различават останките

на 20 помещения и 3 църкви, разположени на две нива, свързани помежду си със стълбища, изсечени в скалите.

Най-обширното църковно помещение (манастирската църква) се намира на втория етаж и е почти изцяло изсечено в скалата. Абсидата ѝ представлявала плоска сводеста нисша, рамкирана от колонки, които някога са били обвързани чрез арки с други две колонки, разположени откъм наоса. По този начин се е оформил каменен балдахин над изсечения в скалния масив свети престол.

През 70-те години на миналия век до манастира е изградена музейна сграда, в която заедно с постоянната експозиция за миналото на монашеската обител са уредени и други, посветени на българската християнска култура.

Експозицията на музейния комплекс Аладжа манастир

е обновена през 2023 г. по инициатива на д-р Васил Тенекеджиев от Археологически музей - Варна. В нея са представени както познати и непознати паметници, които разказват за историята на християнството във Варна от времето на Апостол Андрей, покръстител на варненския край, до съвремението. В основната зала са показани и трите големи манастира от различни епохи - раннохристиянски манастир в местност Джанавара, манастир „Св. Богородица“ в местността Караач теке и Аладжа манастир. Във фоайето е представена историята на Варненското археологическо дружество и предмети, свързани с основателите на археологията в морския град братята Херман и Карл Шкорпил. На втория етаж е експозицията с мозайки от катедралата на Одесос от V век.

ДЕСЕТТЕ ПЛАНИНСКИ ПЪРВЕНЦИ

ЧЕРНИ ВРЪХ – ПЪРВЕНЕЦ НА ВИТОША И ЛЮЛКА НА ОРГАНИЗИРАНИЯ ТУРИЗЪМ В БЪЛГАРИЯ

Витоша е разположена в Западна България, южно от София. На север-североизток тя е ограничена от Софийската котловина; на изток - от седловината Ярема, която я отделя от Плана планина; на юг - от седловината Бука Преслап, която я дели от Верила; на запад от нея е Пернишкото поле, на северозапад е Владайската седловина, която я отделя от Люлин планина. В така очертаните граници площта на планината е 278 кв. км. с размери 18 на 20 км. Витоша е единствената куполна планина у нас. Тази форма се подчертава от нейните най-високи върхове, разположени в близост един до друг – Резньовите и Черни връх.

Най-характерното и по-скоро уникално природно образувание на Витоша са нейните каменни реки, т.нар. морени. Едно от богатствата на Витоша са нейните води – тя е голям акумулатор на водни ресурси, а Витошката вода е известна с високите си вкусови качества. В подножието на планината има множество карстови и минерални извори. Забележителен е и Боянският водопад – най-красивият и голям водопад на Витоша с височина около 15 м.

По-голямата част от Витоша е обявена за природен парк – първият у нас и на Балканския полуостров (обявен през 1934 г. за Народен парк). В него са включени два резервата – Бистришко бранище и Торфен резерват. Витоша е най-урбанизираната и с най-гъсто разположена материална база за туризъм, спорт и отход в сравнение с останалите български планини.

На Витоша са оформени няколко туристически центрове, като основни са „Алеко“ и „Златните мостове“. Туристическият център „Алеко“ е не само един от най-красивите кътове на Витоша, но и голям и важен туристически и особено ски център. Той е най-подходящият изходен пункт за изкачване на Черни връх.

В подножието на Витоша са разположени 14 населени места, от които тръгват радиални маршрути към по-високите ѝ части. Един от тях, който започва от кв. Драгалевци (София), е начален пункт на българския участък на Европейския туристически маршрут Е4 (Витоша, Верила, Рила, Пирин, Славянка).

Първенецът на Витоша – Черни връх, със своите 2290 м н.в. нарежда планината на четвърто място сред планинските

първенци в България. Той се намира на Балканското вододелно било и е главният хидрографски възел на Витоша. По склоновете му са изворните области на 9 витошки реки, една от които е начален приток на река Струма – втората по пълноводие българска река.

Черни връх е един от най-широкообзорните върхове у нас. В радиус от 50 км. няма по-високи точки, които да преграждат погледа. Южно на заден план са Рила и Верила, вляво от тях е Плана, на изток – Лозенска планина, а зад нея – Ихтиманска и Същинска Средна гора. На север е веригата на Стара планина, а на запад са ниските Люлин, Чепън, Любаш, Висяр, Черна гора и Руй. Непосредствено до Витоша, разделена от река Струма, е Голо бърдо, а на югозапад е Осогово. В близък план на изток са Резньовите, на юг са върховете Скопарника и Купена, на запад – Самара (Седлото) и Селимица, на север са платата, сред които стърчи Лъвчето, на заден план – Средец, Ушите и Камен дел.

Черни връх е свързан с една знаменателна дата – на 27 август 1895 г. по покана на Алеко Константинов на върха се изкачват около 300 души, между които и Иван Вазов. С това събитие се полага основите на организираното туристическо движение у нас. През 1935 г. на Черни връх е открита втората високопланинска метеорологична станция у нас, изградена със съвместните усилия на БТС и Централния метеорологичен институт. Сега тя се използва за работата на метеоролозите и за туристически заслон. През 1966 г. на Черни връх е поставено началото на Националното движение „Опознай България – 100 национални туристически обекта“, а върхът е обект от това движение. Той е № 4 в списъка на 10-те планински първенци. През него преминава трасето на европейския туристически маршрут Е4.

Най-удобен изходен пункт за изкачване на Черни връх е хижа „Алеко“ (1840 м н.в.), 100 легла, тел. 02 967 11 13; 0887 65 10 30.

От хижа „Алеко“ за Черни връх се тръгва на югозапад, по трасето на Е4. Пътеката изкачва на дълги серпентини стръмния склон на местността Стената и след 30 минути край каменен заслон и чешма тя излиза на планинския път за Черни връх. Следи се пътя за около 1 километър, след което той се напуска, продължава се със стръмно изкачване по стълбовата маркировка, преодолява се малък дол, изкачва се стръмнина, достига се стълб № 4 и за няколко минути се излиза на поляната на Черни връх (1.30 часа).

До хижа „Алеко“ може да се стигне от няколко населени места.

Маршрут 1: кв. Драгалевци (София) – хижа „Алеко“

1. По автомобилен път (асфалт и паваж) – 14 км. и с автобус № 66 от кв. Хладилника.
2. Пешеходен преход – от тук започва трасето на Е4 (червена лентова маркировка). Тръгва се от центъра на Драгалевци по улицата край десния бряг на реката, след това по алея, край ресторант „Воденицата“, а след него – край долната лифтова станция. Пресича се шосето, неотлъчно се следи коритото на Драгалевска река, пътеката в общи линии следи трасето на лифта, с няколко серпентини се пресича шосето за хижа „Алеко“ и се достига горната лифтова станция в местността Бай Кръстьо. Продължава се на юг, пресича се отново шосето за хижа „Алеко“, с няколко серпентини пътеката преминава през гориста местност, достига наклонена поляна, изкачва се при разклона за хижа „Съзница“ и се достига шосето за хижа „Алеко“. По него за около 30 минути се излиза пред хижа „Алеко“ (3 часа).

Маршрут 2: кв. Симеоново (София) – хижа „Алеко“

От автобусната спирка на кв. Симеоново (жълта лентова маркировка) се тръгва нагоре по ул. „Витошки езера“, излиза се до двете Симеоновски езера с парков кът, а по-нагоре до друго малко езеро и заслон. Още по-нагоре се напуска речното корито, посоката се променя в южна и се минава край втора и трета станция на кабинковия лифт. Продължава се по пътя до ПД „Водно стопанство“ и се достига Янчовска река при финала на писта „Витошко лале“, където се съединява с маркираната пътека от с. Бистрица (зелена лентова маркировка). Продължава се срещу течението на Янчовска река и се излиза при паметника на П. Романски. От тук тя се изкачва вдясно от ски пистата и през няколко стръмни пасажа достига хижа „Алеко“ (3.20 часа).

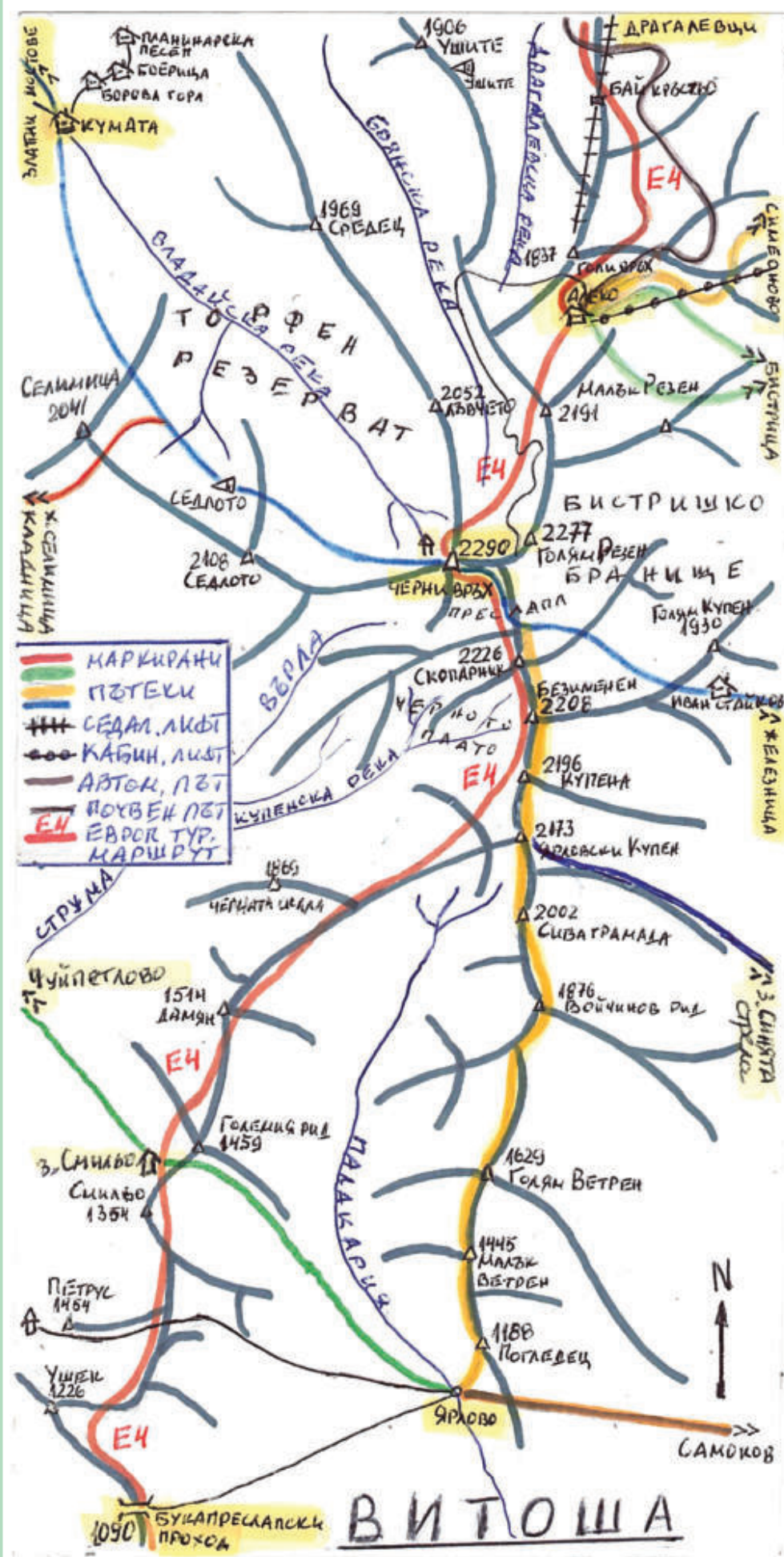
Маршрут 3: с. Бистрица – хижа „Алеко“

Маркировката е зелена лентова. От центъра на селото се тръгва по ул. „Ст. Стамболов“, вдясно по ул. „Шипка“ и ул. „Алеко“ и се достига поречието на Янчовска река. По десния ѝ бряг се навлиза в голям благоустроен парк, до водослива на две реки. По-нагоре се подминава отклонението вляво за хотел „Ведра“, а след него по надлез над пистата се излиза при финала на писта „Витошко лале“, където се съединява с пътеката от кв. Симеоново. От тук се продължава по Маршрут 2 до хижа „Алеко“ (2.40 часа).

►► на стр. 7

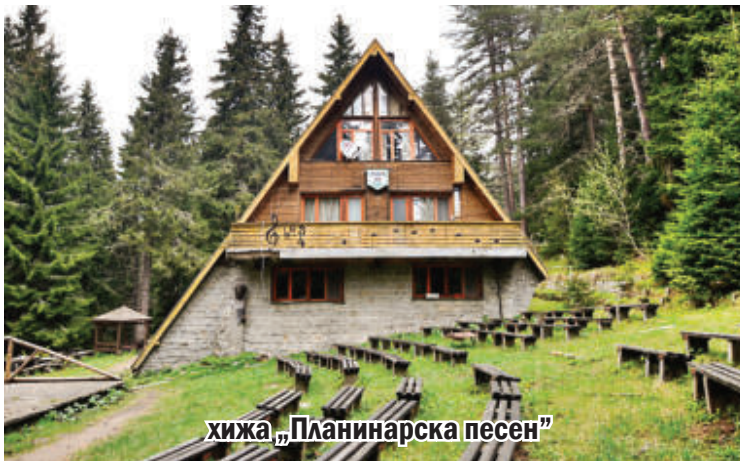
хижа „Алеко“

ЧЕРНИ ВРЪХ – ПЪРВЕНЕЦ НА ВИТОША И ЛЮЛКА НА ОРГАНИЗИРАНИЯ ТУРИЗЪМ В БЪЛГАРИЯ

хижа „Кумата“

хижа „Планинска песен“

хижа „Борова гора“

►► от стр. 6

Маршрут 4: Село Железница – Учебна база „Иван Стайков“ – Черни връх

Село Железница (1000 м н. в.) се намира на 22 км. от София на автомобилния път София – Самоков през местността Ярема. До селото има градски автобусни линии. Маркировката по маршрута до Черни връх е синя лентова и стълбова. От площада на селото се тръгва нагоре по левия бряг на Железничка река. Пресича се шосето София – Самоков и при моста над реката се вижда маркировъчен стълб № 141, а при стълб № 124 има изграден заслон с маси и пейки. От тук пътеката започва се изкачва по левия склон на Железничка река. След стълб № 100 пътеката постепенно навлиза в борова гора, а при стълб № 54 се достига голото било Шеовица, от което се откриват панорами към долината на Железничка река, Плана и Лозенска планина. При стълб № 23 пътеката и стълбовата маркировка се разделят за известно време, но при стълб № 4 отново се събират и се излиза при Учебна база „Иван Стайков“ на НСА „Васил Левски“ (2.30 часа).

От Учебната база в северозападна посока маркираната пътека пресича мочурите над базата, траверсира източните склонове на връх Скопарник и излиза на **седловината Преслапа** между върховете Скопарник и Голям Резен. Тук тя се съединява с маркираната с червена лентова маркировка пътека на Европейския туристически маршрут Е4. Пътеката изкачва на серпентини част от южния склон на връх Голям Резен, минава между скални блокове, поема по западния му склон, достига заравнеността под Черни връх и с последно изкачване извежда на поляната на Витошкия първенец (3.50 часа).

Маршрут 5: Село Ярлово – връх Сива грамада – връх Скопарник – Черни връх (жълта, червена лентова маркировка, стълбова маркировка в крайния участък)

Село Ярлово отстои на 41 км. от София и на 30 км. от Самоков. До него се стига с междуселищни автобусни линии от Самоков и от София (кв. Дървеница). От площада на Ярлово се тръгва на север, към боровата гора над него. Започва стръмно изкачване по просека през връх Погледец и по билото към връх Малък Ветрен. Подсичат се западните му склонове от запад и се излиза на седловината под връх Голям Ветрен, който също се подсича от запад. Продължава се вдясно от иглолистна гора и се излиза на връх Войчинов рид. Следва се главното било в северна посока и се достига скалистият връх Сива грамада, като се подсичат западните му склонове и се излиза над него (3 часа). Продължава се през платото над изворната област на река Палакария и в северна посока се достига и подминава от запад връх Купена, а след него в същата посока се достига връх Безименен (2208 м н. в.) – тук тя се съединява с маркираното в червен цвят трасе на Е4.

Продължава се на север, подсича се от запад връх Скопарник и се излиза на **седловината Преслапа**

между върховете Скопарник и Голям Резен, където от югоизток се включва пътеката от с. Железница. От седловината се продължава по Маршрут 4 до Черни връх (5.10 часа).

Маршрут 6: Местността Златни мостове – хижа „Кумата“ – Черни връх (маркировка синя лентова)

До местността Златни мостове може да се стигне по няколко варианта:

1. По автомобилния път от кв. Бояна (София) – 12 км.

2. По пешеходна пътека от кв. Княжево (София) – жълта лентова маркировка. Маршрутът от Златните мостове започва от спирката на трамвай № 5 в Княжево, пресича шосето Княжево – Бояна, минава край ресторант „Бор“, пресича шосето Бояна – Златни мостове до местността Бялата вода. От нея през местността Старчески поляни се достига местността Игликина поляна, по-нагоре по левия бряг на Планиншка река и през шосето за Златните мостове алеята достига хижа „Белите брези“.

От хижата маршрутът изкачва до шосето Златни мостове – хижа „Момина скала“ и по него след около 400 метра се слиза в местността Златни мостове (2.30 часа).

3. По пешеходна пътека от кв. Владая (София) – синя лентова маркировка. Маршрутът за Златните мостове следи изцяло поречието на Владайска река. Той започва от площада на с. Владая. Тръгва се на изток по ул. „Офелиите“ край ресторант и гробищен парк. По-нагоре се минава край изоставена каменна кариера, а след нея – до водохвъщане. След около 1 час от Владая се достига заслон с чешма, масички и пейки. Пътеката преминава над водопад и по-нагоре през смесена гора извежда на автомобилния път от кв. Бояна до Златните мостове (1.30 часа).

От Златните мостове се тръгва по стръмни стъпала, достига се площадка с пейки, малко по-нагоре по дървен мост се пресича пълноводен поток и след 50 метра се достига разклон. Тръгва се наляво край иглолистни насаждения в местността Ветровала и след около 30 минути от Златните мостове се достига отклонението вляво за хотел „Боерица“ и хижите „Планинска песен“ (тел. 0889 77 07 59) и „Борова гора“ (тел. 0897 29 39 80).

Продължава се право нагоре и след малък десен завои на юг се пресича шосето от Златните мостове. На около 100 метра от шосето пътеката преминава през каменна река и със завои наляво излиза пред хижа „Кумата“ (50 минути), **1724 м н.в., 27 легла, тел. 0889 86 61 00.**

От хижа „Кумата“ (синя лентова и стълбова маркировка) се тръгва на юг по стръмна пътека. Между маркировъчни стълбове № 206 и 205 се излиза на автомобилен път, впоследствие пътеката напуска пътя, през гора слиза към река, пресича я по мостче и след кратко изкачване излиза отново на пътя. При стълб № 132 се достига заслон в местността Конярника (20 минути от хижа „Кумата“).

Пътеката изкачва стръмно нагоре, преминава през **местността Три кладенци** при стълб № 136 и край връх Селимица (вдясно от пътеката) се излиза на разклон с табела за

с. Кладница (стълб № 65), а скоро след него и при каменния заслон Самара (Седлото) – 1.20 часа. След малка заравненост започва стръмно изкачване и за 40 минути се достига Черни връх (2 часа от хижа „Кумата“, 3 часа от Златните мостове).

Маршрут 7: Село Кладница – местността Три кладенци – Черни връх (маркировка червена лентова, синя лентова и стълбова)

Село Кладница е на 16 км. източно от Перник и на 22 км. югозападно от София. До селото има постоянна автобусна линия от Перник. От центъра на селото се излиза на шосето за хижа „Селимица“, върви се нагоре 15 минути и след няколко остри завоя се достига местността Плачи камък. Тук, на юг от шосето, се отделя алея за хижа „Селимица“. От Плачи камък се тръгва нагоре по алеята край десния бряг на Кладнишка река и се стига до място с побит сред реката християнски кръст. Маршрутът за Черни връх продължава право нагоре край реката. Широката алея пресича морени и продължава през рядка гора и поляни. След стръмно изкачване пътеката излиза на автомобилния път, който свързва хижа „Селимица“ с изоставения пионерски лагер „Танчовица“. Над лагера има каптаж, след който вдясно на югоизток зелена лентова маркировка води към Чуйпетлово, а вляво на изток се отделя пътеката за Черни връх. Стръмната пътека минава през гора, а след нея – през малки полянки, и след 15 минути от лагера се достигат няколко вековни букви дървета. След още 30 минути се излиза над границата на гората и се продължава през поляни. След около 2.30 часа от с. Кладница пътеката доближава билото на планината и с леко спускане стига до **местността Три кладенци**, където се съединява с тази от хижа „Кумата“ за Черни връх, маркирана със стълбове. До тук разстоянието от с. Кладница се изминава за 3 часа. Разстоянието от местността Три кладенци до Черни връх се изминава за 1 час (общо 4 часа от с. Кладница) по Маршрут 6.

Йордан ЙОРДАНОВ

хижа „Белите брези“

хижа „Селимица“

Учебна база „Иван Стайков“ („Академика“)

заслон „Черни връх“

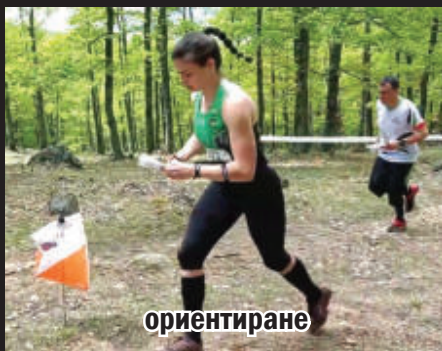
130 ГОДИНИ ОРГАНИЗИРА

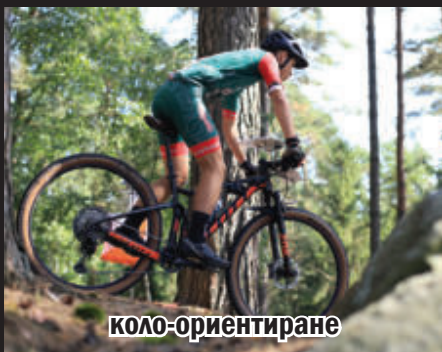
ВОДНИ ПОХОДИ

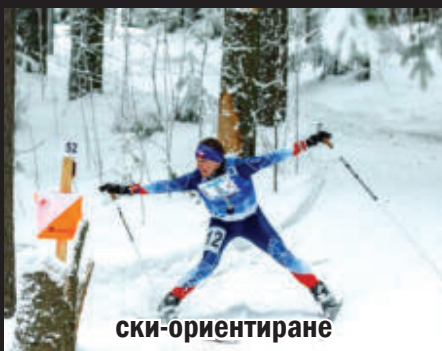
СПЕЛЕОЛОГИЯ

ОРИЕНТИРАНЕ

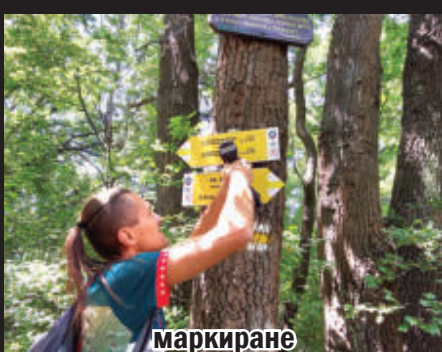
КОЛО-ОРИЕНТИРАНЕ

СКИ-ОРИЕНТИРАНЕ

АЛПИНИЗЪМ

МАРКИРАНЕ

Няма друг връх у нас, който да е толкова тясно свързан с историята и развитието на родния туризъм, както Черни връх. Това е така, защото именно там, на 27 август 1895 г. по призова на Алеко Константинов се изкачват 300 души, които дават началото на организираното туристическо движение у нас.

При проследяване на пътя на развитие, някои от историците на родния туризъм търсят началото му още по време на робството, като го наричат предисторическо развитие. Към този етап трябва да спрем вниманието си на някои пътешествия на будни българи като тези на Бачо Киро, пътуванията по търговски интереси или на поклонение до Божия гроб. Като по-близки до планинския туризъм трябва да се отнесат например разходките на клуб „Весела България“, които полагат първите плахи стъпки. На първо място трябва да отбележим тези от 1864 г., когато Христофур Сечанов отива в Лозана за българския превод на Библията. Тогава, в един от свободните дни, заедно с други преводачи той прави излет в съседната планина Пилатос. Документът за този излет е писмото до учителя му Неофит Рилски.

„На 1864 въ времето на ваканциите /отидохме на разходъ у Швейцария и като обходихме разни страни на алпийските гори въскачихме ся и на единъ алпийски връхъ дето има и едно манастирче. Пътъкъ къмъ това манастирче е много тесенъ затуй само единъ оселъ може да ходи, по толкова каменистите пътеки, а пътничкътъ приема някакво насърчение да ходи и да се любува на ония височини“ – пише до Неофит Рилски Христофур Сечанов.

Едва след Освобождението някои по-будни наши младежи, получили възможност да пътуват или да се обучават извън страната, правят първите начални стъпки. Няма как да не споменем за изкачването на първия ни висок алпийски връх, който надхвърля мащабите на туризма и навлиза в пределите на алпинизма. Младият български студент по медицина Параскев Стоянов изкачва връх Гран Комбен (4318 м) в Швейцария. „Стар турист съм – пише той – от 1895 до 1903 г. бях първият българин, който се бе качил най-високо – на вр. Гран Комбен 4318 м н.в. Швейцария и покойният Алеко, през 1895 г., когато се завърнах от тая моя екскурзия, ми козирува и поздравя“.

Първите носители на свободното и целенасочено движение в планината с цел туризъм принадлежат обаче на Алеко Константинов и Иван Вазов. С малцина техни приятели те правят разходки, най-вече в района на Драгалевци. Значително по-сериозен се оказва един излет на Алеко Константинов до Черни връх от 11 до 14 юли 1889 г., когато той създава приятелска група за туризъм „Урвич клуб“. Тъй като този клуб просъществува само няколко години, Алеко заминава нещо по-голямо. На 22 август 1895 г. той пише историческата си покана до любителите на планината, като ги призовава да се изкачат на 27 август на витошкия първенец Черни връх, където точно в 12 часа да учредят Клуб на българските

туристи. Поканата е отпечатана на страниците на вестник „Знаме“, бр. 99 от 23 август 1895 г.

На уречената дата пред Народния театър „Иван Вазов“ се събират стотици любители на планината, които лично Алеко повежда към Черни връх. А когато на самия връх на белите листове се подписват 300 души, Алеко е изумен и много щастлив. Тогава написва знаменития си фейлетон „Невероятно, но Факт – 300 души на Черни връх“. На върха времето рязко се влошава, но при по-спокойна атмосфера в София се обработват списъците и става ясно, че сред 300-те подписали се учредители на първия в България и на Балканите Клуб на туристите е имало хора от 77 населени места в страната и представители на 38 професии. Няколко дни по-късно (2 септември) се провежда събрание в салона на фабрика „Братя Прошек“, след което Алеко написва устава на клуба, в който той е наречен „Мусала“. На 10 септември същата година Алеко организира първия организиран туристически поход на клуба до Погановския манастир с водач учителя Никола Додов, наричан „Дупнишкия Алеко“.

За съжаление, само две години по-късно – на 11 май 1897 г., на 8 км. от Пазарджик по пътя за Пещера Алеко Константинов пада убит от засада. Загубата за туристическото движение и за клуба е голяма. Дейността му почти замира, но група от 7 негови членове на 29 юли 1899 г. при излет до Княжево решават в памет на Алеко да основат туристическо дружество в София.

Само месец след това, на 31 август 1899 г. се свиква Общо събрание, на което са приети уставът и името на **първото българско туристическо дружество „Алеко Константинов“**. В следващите години, едно след друго започват да никнат нови дружества: в Свищов дружеството получава името на своя съгражданин – „Алеко Константинов“. Следва създаването на дружества в Нова Загора, Видин, Враца, Хасково, Плевен, Пловдив, като до началото на Втората световна война броят им достига 181 дружества в 169 населени места и още 5 такива в Македония.

Под влияние на възрастните туристи на 28 април 1908 г. в Русе пет ученика от II-и прогимназиален клас, начело с Хелмут Брокс, правят своя туристическа сбирка под името „Геолог“. Три години по-късно (30 ноември 1911 г.) тя се преименува в Ученически туристически съюз, а след още две години (25 март 1913 г.) – в **Юношески туристически съюз (ЮТС)**. Неговата дейност много бързо се разраства, към 1940 г. задминава дори дейността на възрастните туристи и създава 240 свои дружества в 224 населени места. Не след дълго двете организации започват да издават и свои печатни издания – „Български турист“ (1902) за възрастните и „Млад турист“ – (1913 г.) и „Организатор“ (1920 г.) за младежите.

В организационно отношение към този предвоенен период можем да отбележим създаването на **Първото българско пещерно дружество (18 март 1929 г.)**, както и учредяването на **Българския планински клуб (БПК) на 19 ноември 1929 г.** Третото по важност събитие през този период е създаването на **Планинската**

спасителна служба (ПСС) на 15 декември 1933 г.

Няма как да не отбележим и някои постижения в овладяването на високата планина, каквито са първото цялостно преминаване на Рупите, днес по-известни като ръба „Петлите“ от Попова шапка до връх Мальовица (12 юни 1928 г.), когато са дадени и имената на върховете – Купените, Злия зъб, Двуглав и Орловец. С много висока стойност са и първото зимно преминаване на ръба „Кончето“ в Пирин (7 март 1934 г.) и първото изкачване на североизточната стена на връх Мальовица (21-23 август 1938 г.).

Важен момент в развитието на родното туристическо движение по онова време е началото на хижестроителството. За първи туристически дом в планината с право можем да отбележим **хижа „Скакавица“**, която отваря врати на 2 август 1922 г. Тя е построена от дупнишки туристи по поръчение на Централното настоятелство на БТС. После следват хижите под връх Мусала – Клековата хижа (началото на 1924 г.) и истинската хижа „Мусала“, след това х. „Алеко“ (3 август 1924 г.) на Витоша и х. „Юмрук чал“ (1 август 1926 г., днес х. „Васил Левски“) в Стара планина; хижа „Узана“ (1935 г.).

Втората световна война за кратко спира дейността на двете туристически организации, а след нея, по примера на Съветския съюз туристическото движение, както и целият ни обществен живот тръгват по нов път. Тогава на практика Българският туристически съюз и Юношеския туристически съюз престават да съществуват като самостоятелни организации.

След войните за национално обединение през 19 в. Павел Делирадев е сред най-дейните организатори на туризма в България. Той е един от основателите на **пещерното дело** в България. Заедно с Пею Пеев и още няколко софийски туристи правят зимно изкачване на Мусала /8 април 1923 г./ Делирадев е и първият планинар, който изминава билото на Стара планина по **Ком – Емине** (1933). През 1931 г. постъпва в Българския планински клуб, създаден през 1929 г., и става негов председател.

Период 1944 – 1957 г.

Датата 9 септември 1944 г. става разделна както в сферата на обществено-политическия, така и спортно-туристическия живот. По пътя на тези промени тръгва и туристическото движение. Още в първите дни след войната (28 ноември) БТС пристъпва към обединение със сродните нему организации – Български ски съюз, а на 9 февруари 1945 г. към тях се присъединява и ЮТС, с което се създава Народен туристически съюз (НТС). В края на 1946 г. настъпва ново обединение на физкултурното и туристическото движение, като се образува Народния физкултурен съюз (НФС), който две години по-късно (1948 г.) се преименува във Върховен комитет за физкултура и спорт (ВКФС).

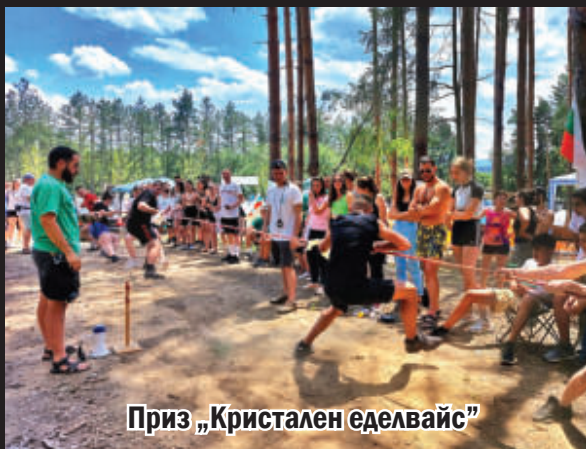
През този период туризмът, алпинизмът и пещерното дело функционират като Републикански секции. Въпреки затрудненията

се правят редици, като например и провеждане на летуване (1950 г.) към Висшия институт по инициатива на Атанасов се раз. „Туризм – алп. подготовка кадри БТС. Пак по онова осъществяването ски „Походи н републиканските алпиниади, които, материална база, голям ентусиазъм, предприема кате алпийските обект Единната републи квалификация с спортни разряди майстор на спорта През 1952 г. открива и целогод алпийски лагер 1953 г. се прове организиран Емине“. Последо осъществяване национални пох стъпките на Бо Козлодуй до Око на Априлското последния път на и редица други г значение. През 1 провеждат и първи туристическо орие ни участие в М гребна регата (ТИ през 1966 г. и реди

Възстановяване

Въпреки наг положителни неш от БТС през тоз нещо пречеше к своите плани Това закономер възстановяване туристически съюз на 27 декември 1956 г. се посреща с голя всички туристичес масово се включва на туристически места с онзи ент само на турист 1956 г. се възстан туристически спис турист“ и „Млад т обединени под о „Турист“. На 15 съюзът започва свой собствен който бързо печ многобройните ту те години на мина 120 хиляден ти по тираж само ежедневник „Рабо това не е всичко, издаването на оне от поредицата „Ма библиотеката“.

Полага се н хор „Планина Туристическото х се радва на голя почти няма дружес собствен планинар на Кирил Христов Константинов е съ туристите и на БТС се“. Композитор Филип Аврамов туристически хо страна, както и

Приз „Кристален еделвайс“

Ботев път

Детски

РАН ТУРИЗЪМ В БЪЛГАРИЯ

една добра неща, мер организиране е на екскурзионно (50 г.). Същата година институт по физкултура ва на проф. Георги разкрива катедра алпинизъм", която ри за нуждите на нова време започва нето на масовите и на свободата", ките летни и зимни ито, въпреки лошата аза, се провеждат с изъм. През 1951 г. се категоризирането на бекти и се въвежда ублицанска спортна я се въвеждането на яди – III, II, I – ви и орта.

2 г. (19 март) се годишен **Централен гер (ЦАЛ)**, а през провежда и първият н преход „Комедователно започва ането на редица походи като: „По Ботевата чета от Околчица“, „По пътя то въстание“, „По т на Васил Левски“ ги походи с местно 22 1956 г. у нас се ървите състезания по ориентирание, първото в Международната (ТИД) по река Дунав редица още прояви.

овяване на БТС

наглед редицата неща, реализирани този период, все ие БТС да разкрие ни възможности. мерно довежда до **ането на Българския ъюз, което става факт и 1957 г.** Това решение голям ентузиазъм от ически дейатели, които очват в изграждането ски дружества по ентузиазъм, познат истистите. Още през становяват спрелите списания „Български ад турист“, този път од общото заглавие 15 януари 1959 г. ва издаването на ен вестник „Ехо“, печели любовта на те туристи и към 80-иналия век достига тираж, отстъпващ ама на партийния „Работническо дело“. И ко, защото започва и онези малки книжки „Малка туристическа

е началото и на инарска песен". то хорово изкуство оляма популярност и жество, което да няма инарски хор. По текст тов и музика на Иван е създаден химнът на БТС „Балкани, дайте торът и текстописец мов основава 78 и хорове в цялата о и Сдружението на

туристическите хорове в България.

Ново развитие получават и не дотам известните дотогава разновидности на туризма като коло, воден и ски туризъм. Ново развитие имат и спортните дисциплини алпинизъм и ориентирание, в които български постижения се реализират извън пределите на страната. Става ясно, че и в България тези спортове има с какво да се похвалят. Особено важно значение за развитието на учебно-спортната дейност изиграва създаването на **Школите по алпинизъм, ориентирание и пещерно дело**, изградени в няколко от най-големите окръжни съвети – ГС – София, ОС на БТС, Пловдив, Варна, В. Търново, Плевен.

През 1958 г. родни алпинисти направиха първото официално посещение в Кавказ. Сбъдна се отколеваша мечта на поколения наши алпинисти. После, както се очакваше, дойдоха и изкачванията на най-известните върхове в Алпите и Кавказ. На 13 август 1967 г. за първи път родният трибагреник се развива над седемхиляден връх – пик Ленин (7134 м), а към настоящия момент да можем да кажем, че повече от 250 българи са стъпили на седемхилядни върхове.

Безспорно най-впечатляваща, не само алпийска, но и общоспортна за страната ни ще остане датата **20 април 1984 г., когато на „Покрива на света“ – Еверест 8848 м се изкачва Христо Проданов, а 20 дни след това на върха стъпват още четирима българи. На 8 май Иван Вълчев и Методи Савов, а на 9 май Кирил Досков и Николай Петков** – там, където свършва Земята и започва Небето. И не само това, защото към днешния юбилеен ден 36 български алпинисти са осъществили общо 79 изкачвания на 13 от 14-те надоблачни гиганта. Значителни успехи са постигнали и спортните ни катерачи, които могат да се гордеят и със световна титла в категорията трудност. Сега, когато спортното катерене вече е част от олимпийското семейство, можем да се надяваме и на тъй високо ценените олимпийски медали.

Ориентиранието гради традиции и постига значителни постижения през годините, доказателство за което са стотиците купи и медали, завоювани от българските ориентировачи на национални, европейски и световни първенства. Успешните домакинства на големи състезания, организирани от Българската федерация по ориентирание, са затвърдили доверието и престижа на родното ориентирание. Такива са световните първенства по ски-ориентирание през 1977, 1986 и 2002 г., европейските първенства по ски-ориентирание през 2018 и 2002 г., младежки световни първенства по ски-ориентирание през 1999 и 2008 г., Световно университетско първенство по ориентирание в Банско - 2024 г. и др.

Българските спелеолози проучват и картират стотици български пещери и пропасти; проникват в значими пещери в Куба, Китай, Виетнам и съседни балкански държави. Българската федерация по туризъм провежда мащабни походи, като Републикански женски поход, изкачвания на българските планински първенци, международен поход до триграничния връх Тумба

(Беласица), водни и коло-походи др.

С бързи темпове през този период се развива и **строителството на нови хижи**, като е най-осезаемо през 60-те години на миналия век. След 1958 г. с подкрепата на държавата са построени туристически спални и домове, Централна планинска школа „Мальовица“ и хотел „Мальовица“. По-важни туристически обекти са хижите „Беласица“, „Мадарски конник“, „Семково“, „Преспа“, „Дерменка“, „Студенец“, „Ком“ – нова, „Беговица“, „Смолянски езера“, „Чумерна“ – нова и „Върховръх“. Няма как да не се отбележи грандиозното строителство на ТВК „Бунтовна“, където на ден можеха да пренощуват до 500 туристи.

В периода 1968-1977 г. са открити важни за планинския туризъм хижи като „Ледницата“, „Пашалийца“, „Плевен“, „Буковец“, „Зора“, „Ерма“, „Планинарска песен“, „Трите буки“, „Странджа“, „Тевно езеро“, „Средногорец“, „Чернатица“, „Бонсови поляни“, „Чакър войвода“, „Каваклийка“ – голяма, „Пионерска“, „Синаница“, „Скалните мостове“ и др. В периода до 1982 г. са построени големи и важни за туризма обекти като учебен център „Момина крепост“, Национален пещерен дом – Карлуково, хотел „България“, „Триградски скали“, „Яне Сандански“ – нова, „Бъндерица“ – нова, „Петрохан“, „Буковец“ – нова, „Шумнатица“, „Предел“, „Момина поляна“ – нова, „Христо Смирненски“, „Рилски езера“ и „Трешеник“. Построяват се и нови високопланински хижи: „Планински извори“, „Ехо“, „Чакалица“, „Върбишки проход“, „Тешел“, заслоните „Спално поле“ и „Еверест“.

В периода 1957 – 1989 г. основен принос за поддържането на маркировката на пътеките в българските планини имат БТС и туристическите дружества.

Националното движение „Опознай България – 100 национални туристически обекта“ е създадено през 1966 г. на Черни връх на Витоша по инициатива на Българския туристически съюз. То е най-популярното обществено движение, емблематично за съюза, без аналог у нас и по света. Движението се ръководи от Национален координационен съвет, в който участват министерства, институции и медии.

След демократичните промени

За съжаление, след 1989 г. граденото с много труд и ентузиазъм, не само в хижестроителството, но и в цялостното развитие на туризма и спортните дисциплини в системата на БТС, изпадат в затруднение. Държавата драстично намалява субсидиите на БТС. Много от хижите са затворени и останали без стопани, а някои са брутално разграбени. Драстично намалява и спортната дейност на алпинистите, ориентировачите и спелеолозите. Спират провеждането на масови туристически походи по различни поводи. Маркировката се занемарява.

Много от туристическите дружества и спортни клубове ограничиха дейността си. Активно продължиха да се развиват само част от дружествата, клубовете и отделни

спортисти, които бяха съхранили част от средствата си или бяха намерили спонсори.

За радост, туристите не сведоха глави. Бавно и трудно си припомниха онези първи години на ентузиазъм и започнаха едва ли не от начало. Постепенно традициите започнаха да се завръщат. Старата организационна форма на ЦС на БТС бе подменена със „Сдружение БТС“, ръководено от Управителен съвет. Ръководните органи в системата вече не се „спускаха отгоре“, а се избираха между най-активните дейатели планинари.

От септември 2023 г. БТС и Yettel България реализират проект за дигитализация на **Националното движение „Опознай България – 100 НТО“**, като продължи изпълнението на дейностите. Това е първият по рода си проект в България, реализиран чрез мобилното приложение на Yettel. В реално време се отчитат посещенията на вече над 180 природни и културни забележителности. Ползвателите вече могат да получават дигитални печати, равностойни на събираните на хартия и да участват в наградния фонд на БТС. Мобилното приложение на Yettel дава възможност участниците в движението да се информират чрез видеа за обектите. Достъпът до всички услуги е напълно безплатен, като Yettel отваря мобилното си приложение за всички потребители и оператори в страната. Приложението е достъпно за всички операционни системи и има версии на български и английски езици. В него са включени 176 обекта на 234 локации.

Много от хижите бяха отдадени под наем или на концесия. Новите им временни собственици внесоха значителни промени. Масово етажните тоалетни се подмениха със стаи, самостоятелни санитарни възли. Потокът от туристи бързо се върна към нормалния си ритъм. И днес в ушите ми все още звучи едно миналогодишно съобщение – **„На Пирин няма нито едно свободно място! Достъпът на превозни средства до хижите „Бъндерица“ и „Вихрен“ се спира след 9.00 часа“**. Значи, нещата се възвърнаха.

Туристическото движение се стабилизира и на 27 август, когато Управителният съвет ще направи своята юбилейна 130-годишна равностметка, спокойно и с достойнство ще отчете значителният ръст в развитието на всички сфери на туристическото ни движение.

ЧЕСТИТ 130-ГОДИШЕН ЮБИЛЕЙ!

Датата 27 август е обявена за празник на туризма, а всяка последна неделя на месец август хиляди почитатели на планината се изкачват на витошкия първенец Черни връх, за да отдадат почит и уважение на тези, които поставиха началото. На 31 август 2025 г. българските туристи отново ще се изкачат на символа на българския туризъм Черни връх, за да отбележат 130-та годишнина на организирания туризъм в България и 175 години от рождението на един от първите ни туристи, народният писател Иван Вазов.

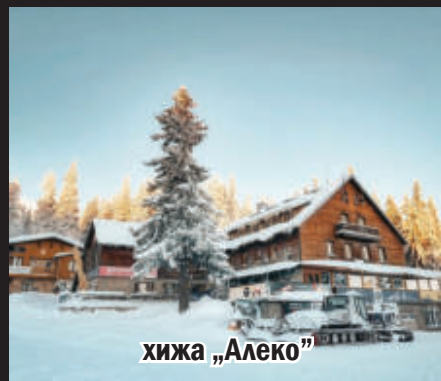
доц. Сандю БЕШЕВ

хижа „Скакавица“

хижа „Мусала“

хижа „Алеко“

хижа „Васил Левски“

хижа „Узана“

хижа „Беласица“

хижа „Мадарски конник“

ски лагери

организирано изкачване на Черни връх

ИСТОРИЯТА НА ЕДЕЛВАЙСА И БТС

Дълго търсих най-подходящото заглавие на този материал. Колкото и да размествах думите, все ми се струваше, че заглавието е слабо, за да предаде силата и вдъхновението, които еделвайсът е дал за развитието на туризма у нас. Познавам много хора, които са станали туристи с едничката цел да се докоснат лично до мястото, където цъфти това красиво цвете.

На планините – наши и чужди, посветих 73 години. Изкачих много алпийски върхове. По туристическите пътеки на Рила, Пирин, Стара планина и Родопите съм водил десетки туристически групи. От многогодишния ми опит смело мога да заявя, че туристите и най-вече тези, които по-малко са бродили из планините, се интересуват повече от легендите, отколкото от избрания от тях маршрут. А легендите и най-вече тези за Пирин са твърде много и дори по няколко за всеки връх. И сега, когато подгонени от почти непоносимите жеги, тръгнете по планинските пътеки, ще ви запознаем с някои от тях. Започваме с най-красивото планинско цвете – еделвайсът.

ЕДНА ЛЕГЕНДА

В страна, разположена на територията на Алпите, живели някога сестриче на име **Едел** и неговото братче **Вайс**. В слънчев ден, след като играли на воля продължително време, полегнали на полянка. Вайс, който дълго взирал поглед в заобикалящите върхове, видял високо в скалите красиво и непознато цвете с бял цвят.

- Едел, Едел! Гледай, мила! Виждаш ли онзи цвят?

Като го видяла, Едел много го харесала и предложила да се изкачат до него и да го откъснат, за да го подарят на техните родители. Закатерили се по скалата. Пот обливал челата и телата им. Колкото по-нагоре се изкачвали, толкова по-труден ставал теренът. Скалите ставали все по-стръмни и по-трудни. Накрая с мъка Вайс едва достигнал красивото цвете. И тогава, когато успял да откъсне непознатото цвете, усетил, че камъкът, на който се е захванал, му се изплъзва. Извикал на сестра си, че пада. Тя му подала ръка в желанието си да го спаси, но и двамата, хванати за ръце, полетели в пропастта... На следващата година на мястото, където Едел и Вайс загинали, поникнали няколко от непознатите красиви цветчета. В тяхна памет хората нарекли цветето еделвайс.

И забележете - децата не тръгнали да откъснат красивото цвете, за да го продават, а с едничката цел да го поднесат като подарък на родителите си. Подобно на песен за еделвайса „И с любов планинска той го дава на своята мила от града“.

Това може би е най-красивата

сред многобройните легенди за най-красивото и любимо планинско цвете. Иначе името му е немско (в превод от немски - **благородно бял**). Българското му име е **балканска (тревиста) звезда**, но днес едва ли някой се сеща за това име, защото **името еделвайс** се е наложило сред планинарите по цял свят.

НАУКАТА

Името еделвайс не е дадено от туристите, но без съмнение е тиролско, тъй като се споменава още от 1785 г. в Цилертал (Zilertal) - **Edel** – благороден и **Weiss** – бял. Тогава обаче то не е било така силно разпространено. Въпреки това през 1862 г. германските и австрийските алпийски дружества го избират за своя емблема. Във връзка с бързото развитие на туристическото движение в света, в средата на XIX в. (1933 г.) ботаникът **Noll** предложил името еделвайс да се въведе в световните научни среди под името **Leontopodium** и да се приеме като символ на планинарския туризъм. Предложението му било прието и така е вписано в научните регистри.

БТС И ЕДЕЛВАЙСА

У нас Централното настоятелство на Юношеския туристически съюз (ЮТС) първо избира цветето за своя емблема (сп. „Български турист“, 1942 г., кн. 7-8, стр. 136). Малко след това обаче ЮТС се разпада. Клоновете, в които членовете са ученици, са погълнати от „Бранник“, а тези, в които членуват младежи над ученическа възраст, доброволно ги напускат и влизат в редиците на възрастните туристи. Първи това правят клоновете „Витоша“ и „Момина скала“ от София. Точно това дава основание на ЦН на БТС да издаде окръжно, с което обяснява, че клоновете на възрастните туристи могат да приемат напусканите ЮТС. В такова организационно състояние е заварен българският туризъм в края на Втората световна война. След войната обаче в целия ни общественно-политически, икономически и спортен живот настъпват коренни промени.

Туристическият съюз е ликвидиран, а дейността му преминава към Върховния комитет за физическа култура и спорт (ВКФС). Това може би е най-бледият период в историята на родния туризъм. Емблемата „Еделвайс“ е в забвение. През 1957 г. Българският туристически съюз (БТС) отново е възстановен. Още тогава в Учредителния протокол е записано, че новият съюз може да стане правоприменник само на положителните дейности на предишните два съюза – БТС и ЮТС. Сред тях е една на ЮТС, а именно приемането на еделвайса за своя емблема. И

така от 1957 година еделвайсът става емблема на общия и обновен Български туристически съюз. Еделвайсът се поставя на всички официални документи на съюза. На съюзното знаме и на знамената на всички туристически дружества, на официалните печати и членските карти. Впоследствие емблемата на съюза се поставя на всички възпоменателни отличия, присъдени на заслужили туристи, алпинисти, спелеолози. Еделвайс днес може да се види на страниците на много туристически и алпийски издания.

Географското разпространение на еделвайса в световен мащаб е обширно и обхваща много области. Към настоящия момент това цвете, или негово подобие, не е открито само на ледения континент Антарктида. У нас той е разпространен най-вече в Пирин – върховете Вихрен и Баюви дупки, както и в районите на върховете Козя стена и Мазалат в Стара планина. И тъй като разпространението му у нас е крайно рядко, той е обявен за **защитено растение** - брането, изкореняването и търговията с него са строго забранени и наказуеми по закон, тъй като е включен в „Червената книга на Република България“ като застрашен вид. А поради факта, че расте само на голяма надморска височина, между скалите, брането му е крайно опасно. Без да всявам страх в туристите, считам за необходимо да спомена, че няколко българи вече са платили своя кръвен данък за дързостта да пренебрегнат забраната. Първата българска жертва, първопричина за която е бране на еделвайс, е един от най-дейните членове на ЮТС Крум Новаков (Кумата). На 8 август 1921 г. той загива на вр. Лохкогел (3045 м, Австрия) при опит да откъсне няколко цветчета, за да поднесе оригинален подарък на приятелите си в България.

ВЕСТНИК „ЕХО“ И ЕДЕЛВАЙСА

Мнозина знаят, любимият ни вестник за първи път се появява по РЕП-овите на страната на 15 януари 1959 г. На първата му страница оттогава до сега в челото му в зелен цвят е изписано името му „ЕХО“. В този вид вестникът излиза цели 37 години. През това време никой от смените се главни редактори, сред които Лалю Маринов - Ламар, Кирил Станимиров, Митко Борисов и Ясен Антов, не са правили никакви промени. За последно като главен редактор на вестника Ясен Антов се разписва на бр.15 на 1995 г. Следват шест броя с подпис Дежурен екип, а за първи път в качеството на главен редактор се появява името на Любомир Григоров. Така, без промени, вестникът продължава да излиза до брой 3 на 1996 г. На 10 март, когато се готви брой 4 на вестника, в статия на Любчо Григоров (така умалително

го наричахме всички), влиза познатата на мнозина Ваня Стоилова, дългогодишен служител в системата и сътрудник на вестника. Любчо е сам. Седнал на бюрото си, държи красивото планинско цвете. „Ваня, гледай „Ехо“-то, ще го закича с това красиво цвете. Поставям го ето тук – на буквата Е. След пет дни, на 15 февруари, в брой 4 на 1996 г., главата на вестника ЕХО е „закичена“ с еделвайс. И така до днес, вече 29 години, любимото планинско цвете е в емблемата и на вестник „Ехо“.

Както споменахме по-горе, в световен мащаб легендите за еделвайса са много и навярно никой не би се наел да назове техния брой. Но тъй като българската легенда е много интересна, считам за необходимо да я припомня за тези, които са я позабравили и за тези, които за първи път ще я прочетат.

БЪЛГАРСКАТА ЛЕГЕНДА

Било много отдавна, България била под римско владичество. По онова време в долината на р. Струма и Кресненското дефиле често кръстосвали римски legionari. При една от честите им обиколки до ушите им стигнали странни и нечувани дотогава звучни свирни и песни. Спрели, заслушали се и се захласнали по мелодичните звуци. Отбили се до площада на малко пиринско село. Там се виело кръшно моминско хоро, а момите танцували с венци на главите, изплетени от чудно красиви цветя.

Запленени от моминската хубост, римляните поискали да ги вземат със себе си и започнали да ги заобикалят. Усетили наме-

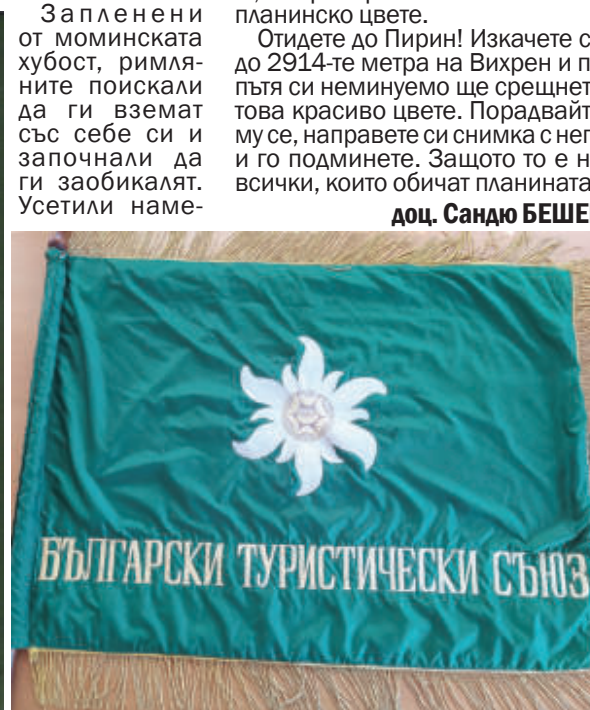
ренията на легионерите, девойките хитро и уж неволно повели хорото към близките склонове на Пирин. Разбрали измамата, войниците подгонили девойките. Започнала невидана гонка между крехките момински снаги и калените римски легионери. Въпреки това девойките, които добре познавали района, бързо се изкачили високо в планината, като оставили преследвачите си далеч зад тях. По мръкване момите достигнали мраморния купол на Ел тепе (Вихрен). Станало тъмно. Войниците не познавали добре пътя, спрели в подножието на върха, за да пренощуват и там да дочакат ранното утро, като разчитали, че девойките няма как да им избягат – друг път за връщане нямало.

Когато в ранната утрин на следващия ден легионерите се събудили, първо погледнали натам, където слънчевите лъчи позлатявали мраморния купол на Ел тепе. С огромно разочарование установили, че там няма никакви девойки, виждали се само разцъфнали снежнобели цветя. Бог чул молбата на гордите пирински красавици да ги спаси от преследвачите, като ги превърне в най-красивото планинско цвете – **еделвайс, символ на чистата моминска девственост и вечната неувяхваща красота**.

И така, незнаяно от кога до ден днешен, от юни до август склоновете на пиринския първенец Ел тепе (Вихрен), на височина между 1500 м и 2914 м, се разкрояват от нежното планинско цвете.

Отидете до Пирин! Изкачете се до 2914-те метра на Вихрен и по пътя си неминуемо ще срещнете това красиво цвете. Порадвайте му се, направете си снимка с него и го подминете. Защото то е на всички, които обичат планината.

доц. Сандю БЕШЕВ

НА ГОЦЕВ ВРЪХ ПОЧЕТОХА ГЕРОИТЕ ОТ ИЛИНДЕНСКО-ПРЕОБРАЖЕНСКОТО ВЪСТАНИЕ

„Аз разбирам света единствено като поле
за културно съревнование между народите“
Гоце Делчев

Близо 200 туристи от цяла България и от град Струмица – Северна Македония участваха в деветия Национален туристически поход с изкачване на първенеца Гоцев връх в Славянка планина. Той бе посветен на 122-та годишнина от Илинденско-Преображенското въстание; гибелта на Гоце Делчев и битката на четата на Пейо Яворов с турски аскер в с. Голешово. Организатори бяха ТД „Момини двори“ – град Гоце Делчев, ТД „Славянка“ – с. Петрово, с подкрепата на Български туристически съюз.

Председателят на ТД „Момини двори“ Димитър Балтаджиев поздрави туристите и подчерта, че инициативата за това традиционно честване е Тодор Балтаджиев – председател на ТД „Славянка“ – Петрово. „Радостно е, че всяка година тук на този ден идват все повече туристи, което показва, че вървим в правилната посока“, заяви Димитър Балтаджиев. Той даде думата на Венцислав Венев, председател на БТС.

„Вълнувам се да бъда с вас тук на този връх, който носи името на един от най-великите революционери и борци за свободата на България. Ние трябва да си дружим и да помним една от най-известните и завещани ни мисли на Гоце Делчев, написана на пирамидата на Гоцев връх: „Аз разбирам света единствено като поле за културно съревнование между народите!“ Бъдете здрави и нека се виждаме по-често по планините!“

В приветствието си към туристите Николай Ристев, председател на клуб „Ентусиаст“ – Струмица, Северна Македония, каза: „Поздравявам всички присъстващи с надеждата, че приятелството ни ще се развива, ще се уважаваме и ще се почитаме, без разлика на чувство за национална принадлежност. Всички ние почитаме Гоце Делчев, борец за свободата на Балканите. Според мен най-важното е Балканите да са без граници – да сме дружни, свободни и да се уважаваме. Бъдете здрави и заповядайте на гости при нас в Северна Македония“. Димитър Балтаджиев връчи на Николай Ристев грамота, снимка с лика на Гоце Делчев и почетен плакет за участие в похода.

„Много туристи, които посещават Славянка планина и хижите „Славянка“ и „Извора“ често ми задават въпроси, свързани с историята и природата на планината, посочи в словото си Тодор Балтаджиев, председател на ТД „Славянка“ – с. Петрово. Постарах се, прочетох много литература и написах книгата „Славянка – уникален природен и исторически кът“, събрана от много източници.

Славянка е често прекръщавана планина – Пиринос (траки), Орбел, Юденица, Беридие, Али ботуш, Китка. През 1953 г. първенецът на планината бе наречен Гоцев връх, на името на Гоце Делчев. Съвсем близо, в гръцка територия, се намира село Баница, където, на път за срещи

с местни ръководители за отмяна на решението за въстание през май 1903 г. (Солунски конгрес) Гоце Делчев е убит в сражение с турски аскер (убиецът е Хюсеин Тефиков). В южното подножие на Славянка е пещерата Капе, където е било проведено съвещание на нелегалните ръководители на Серски окръг за обсъждане на взетото в Солун решение. В книгата са описани и последните драматични часове от живота на Гоце Делчев, за върши Тодор Балтаджиев.

На всички групи, участвали в похода, бяха връчени почетни плакети, грамоти и портрети с ликовите на Гоце Делчев, Пейо Яворов и Яне Сандански. Ето кои са те: Български туристически съюз, най-малкият участник в похода Павел Балтаджиев, Георги Ципаров – най-възрастният участник, Иван Атанасов – кмет на с. Петрово, Общински съвет – град Сандански, клуб „Ентусиаст“ – град Струмица,

Северна Македония; ТД „Бунай“ – Панагюрище; Професионална гимназия „Димитър Талев“ – град Гоце Делчев, Основно училище „Христо Ботев“ – с. Мосомище, ПГ по МСС „Пейо К. Яворов“ – град Гоце Делчев, ПМГ „Яне Сандански“ – град Гоце Делчев; ТД „Синаница 2000“ – град Кресна; ТД „Калабак“ – Петрич; ТД „Кривия кюнец“ – Русе; ВМРО – гр. Гоце Делчев, Кире

Чавков от клуб „Ентусиаст“ – град Струмица и др.

До късно Гоцев връх и околностите в Славянка планина бяха огласени от изпълнения на местни народни песни в акомпанимент на акордеон и тъпан, а по-темпераментните извиха кръшни хора около пирамидата на върха.

EXO

ТОДОР БАЛТАДЖИЕВ: ПОЖЕЛАВАМ СЛЕДВАЩИТЕ ПОКОЛЕНИЯ ДА ЗНАЯТ ПОВЕЧЕ ЗА ИСТОРИЯТА НА НАШИЯ КРАЙ!

Ето какво сподели по време на празника председателят на ТД „Славянка“ – с. Петрово Тодор БАЛТАДЖИЕВ:

На Националния туристически поход с изкачване на Гоцев връх, посветен на 122-та годишнина от Илинденско-Преображенското въстание, видях ентусиазма на много млади хора с български трибагренници, изпълнени с енергия и патриотичен дух. Това породило в мен нови идеи за популяризиране на историята и за развитие на туристическото движение в нашия позабравен Сандански край.

Моята идея е да направим похода до Гоцев връх по-масов, като добавим два маршрута с изходни точки откъм гръцката страна на Славянка. Така той може да стане международен. Възнамеряваме да установим връзки с кметове на населени места в южните подножия на Славянка с цел помощ при настаняване на туристи и друга подкрепа. Така ще добавим два нови интересни маршрута (лъча) и Гоцев връх ще може да бъде изкачван от четири посоки: **двата съществуват: от х. „Славянка“ по билото до Гоцев връх и от х. „Извора“ през Марина поляна до Гоцев връх.**

Третият маршрут ще започва от **с. Катафит** (с. Каракой) в Гърция, до което има шосеен път. То се намира под Гоцев

връх откъм източната част на Славянка. Маршрутът е стръмен, кратък като разстояние и с красиви панорамни гледки.

Четвъртият маршрут е с изходна точка **с. Ахладохори** (с. Крушево). До него има асфалтиран път, а от там черен път води до пещерата Капе и скална черква „Св. Спас“ на исихасти. От там смятаме да маркираме пътека към билото на Славянка и Гоцев връх.

Хижа „Извора“ е последната в българската част на международния европейски маршрут Е4. Той обаче продължава на юг до Олимп и Пелопонес в Гърция. България вече е в Шенген, затова ние от дружеството, заедно с ръководството на БТС, ще установим сътрудничество с гръцките власти и туристически структури с цел тази пътека да се облагороди в полза на туристите. Интересът към тази част на маршрута е голям, ние вече направихме обход на около 20 км. по него. Бихме желали Е4 да минава и през исторически места като пещерата Капе, река Ангиста и село Баница, където е убит Гоце Делчев. В района има много малко познати, но много интересни места, където туристите има какво да научат.

Наскоро издадох **книгата**

„Славянка – уникален природен и исторически кът“, на която съм автор и съставител. Сред мотивите да я напиша са много въпроси на туристите, свързани с историята и природата на планината. За да бъде още по-полезен планирам издаването на второ, допълнено издание. Някои факти са свързани с историята на нашето дружество, като посещения на с. Баница и лобното място на Гоце Делчев, пещерата Капе и др. Планираме да организираме Поход на безсмъртието – от пещера Капе по река Ангиста до с. Баница.

На Спасовден при църквата „Св. Спас“ до пещерата Капе гръцките почитат християнския празник с курбан, песни и веселие цял ден. За да имаме възможност да почетем празника и историческите факти проведохме среща с кмета на с. Крушево за възможностите да участваме в празника на Спасовден.

В хижа „Извора“ имаме голяма библиотека, съставена предимно от дарени от туристи книги. Сред тях е един от източниците при написването на последната ми книга – „Непубликувани спомени и размисли, писма и документи на Тодор Александров“. Там е отразена мисълта, че след освобождаването на Македония всеки неин жител ще има свободата сам да определя своята националност. Така свободно общуваме и с приятелите ни от клуб „Ентусиаст“ – град Струмица – дружим, гостуваме си, канят ни на планинска вечер в Струмица и никога не говори за политика.

Вече събирам материали за нова книга, посветена на село Петрово. За него има доста интересни факти и разкази. Малко хора знаят например, че **в м. Марина поляна в Славянка е взето решението за Кресненско-Разложкото въстание (1878), заради което някои я наричат Малкото Оборище**. През есента на 1878 г. там се събират харамийските чети и войводи от Серския санджак по предложение Стоян Карастоилов (Стоян войвода). Той е български революционер и главен войвода от Кресненско-Разложкото

въстание. От Марина поляна четниците потеглят за Брежани, Кресна и Разлог, където по време на събитията освобождават близо 60 села.

През 2024 г. по инициатива на Община Кресна, ТД „Синаница 2000“ и Национално дружество „Традиция“ – РК „Благоевград“, край първокласен път Е-79, в близост до отбивката за селата Стара Кресна и Ощава, бе издигнат паметник на Стоян Карастоилов. В историческата памет на местните хора името му се родее с името на Апостола на свободата – Васил Левски.

КНИЖНА ЛАВИЦА СЛАВЯНКА уникален природен и исторически кът!

Това е заглавието на новата книга на Тодор Балтаджиев – краевед, автор на редица книги и председател на ТД „Славянка“ – с. Петрово. Освен данни за физико-географските особености и природните богатства и забележителности на планината в нея са представени любопитни и малко известни факти за историята и национално-освободителните борби в Македония и Одринска Тракия. Читателят може да прочете увлекателни местни легенди, интересни разкази и свидетелства на очевидци и изследователи, свързани с дейността и живота на обичани легендарни личности като Гоце Делчев, Яне Сандански, Пейо Яворов, Даме Груев и други революционери, посветили живота си за свободата на родината. Книгата е илюстрирана с архивни фотоматериали и цветни фотоси.

Автор: Тодор Балтаджиев
Издателство: „Ес принт“, 2025
Издание: мека корица
Брой страници: 125
Цена: 15 лв.

„ПОСЛЕДНИЯТ ПЪТ НА ХАДЖИ ДИМИТЪР“

За девета поредна година Националният туристически поход „Последният път на Хаджи Димитър“ премина по стъпките на войводата в периода 31 юли – 2 август. Походът се проведе в района на Стара планина, Розовата долина и Средна гора по следния маршрут: х. „Бузлуджа“ – малка, връх Бузлуджа, с. Енина, с. Виден, с. Турия, връх Къдрафил над с. Свежен.

Инициативата бе посветена на 157 години от подвига на четата на Хаджи Димитър и е част от Националния календарен план за спортно-туристическа дейност на Българския туристически съюз (БТС) за 2025 г. Походът имаше за цел да запознае и обществеността с последните дни от живота на Хаджи Димитър, като се премине по маршрута, по който останалите живи четници след битката на Бузлуджа са пренесли на носилка ранения си войвода до връх Къдрафил. Инициативата е на Община Брезово и на Туристическо дружество „Средногорец“.

И тази година на 2 август в подножието

на планинския рид Къдрафил бе отбелязана гибелта на Хаджи Димитър. Историческата памет за войводата е особено силна в района на прочутия някога Аджар (днес с. Свежен) и близкото село Мраченик, в целия район на Сърнена Средна гора – общините Брезово, Карлово и Павел баня.

В последно време съдбата на обединената чета и нейните войводи буди все по-силен интерес сред специалистите и ценителите на историята. Доказателство са научните сборници „Къдрафил – връхът на безсмъртието“ (2009) и „Обединената чета на Хаджи Димитър и Стефан Караджата“ (2019), издаден от „Фондация Българска Памет“ на д-р Милен Врабевски. Различни проблеми, свързани с бунтовното лято на 1868 г. бяха обект на разисквания и на научни конференции в София, Сливен и Карлово. Последният форум по темата се проведе на 4 юли т.г. под научното ръководство на проф. Пламен Митев и проф. Пламен Павлов. Домакин беше Регионалният исторически музей – Габрово.

ОТ МЕСТНОСТ БОГОЯ ДО ХИЖА „ХАЙДУШКА ПЕСЕН“

За пореден път туристи от ТД „Узана“ – Габрово и ТД „Амбарица 1921“ – Троян, граждани и ветерани от Съюза на офицерите и сержантите от запаса и от градовете Троян и Карлово се събраха на лобното място на Никола Войновски – военен водач на Ботевата чета, за да отдадат почит и сведат глави пред героизма на ботевите четници. Този героизъм разклати Османската империя и доведе до нашето Освобождение.

С годините все по-стройна става организацията на честванията. По традиция походът започва от

местността Богоя, а разстоянието до лобното място на Войновски се изминава за четири часа. Повече от 20 години празниците са регулярни, а в основата на организацията са Съюза на офицерите и сержантите от запаса, град Троян начело с О.З. подполковник Тотю Ангелов, както и съмишленици от Карлово – баща и син Димитър и Борис Нанкови. Те изнесоха патриотичен и възторжен рецитал.

ТД „Узана“ – Габрово благодари на всички участници в похода.

Атанас СИДЕРОВ – председател на ТД „Узана“ – Габрово

ПРИЗВАНИ СМЕ ДА ПАЗИМ ТРАДИЦИИТЕ И ЦЕННОСТИТЕ НА БТС

Венцислав ВЕНЕВ – председател на БТС, пред в. „Ехо“

►► от стр. 1

Бих искал да подчертая, че активно поддържаме маркировката на туристически маршрути по нови стандарти. В БТС създадохме фонд, чрез който се финансират дейности по поддържане на маркировката в рамките на този фонд усилено търсим подкрепа от частни партньори за обновяване на маркировката по международните маршрути ЕЗ, Е4 и Е8 и подходите към тях. Съвместно с Кауфланд България бяха обновени маршрути в Софийска планина, Ксифор (Велико Търново), Бузлуджа, предстои маркиране на маршрути в района на Ямбол, Шумен, Русе и др. Съществува резерв, който може да бъде използван от туристическите дружества – да кандидатстват за средства от този фонд.

Какво е състоянието на материалната база на съюза и какви са мерките за нейното управление и стопанисване за подобряване качеството на обслужване в планинските хижи и други обекти за настаняване?

Важно е да подчертая, че както централното управление на БТС, така и нашите членове – туристически дружества, не сме агенция за недвижими имоти. Все още има тенденция някои туристически дружества, които стопанисват имоти (хижи, хотели, туристически спални, магазини и др.), да концентрират усилията си единствено в стопанисването на тези обекти. Надявам се тази тенденция да се преустанови и приходите да се насочват към спортно-туристически дейности, ремонти и дейности по поддръжката, а не към раздуване на щата и раздаване на заплати.

В някои дружества има хора, които си мислят, че стопанисването на хижа е много доходна дейност. Но на практика те се сблъскват с реалност,

различна от очакваната – поддържането на хижи е свързано с разходи (режийни, персонал и др.), адекватно управление и др. Голяма част от обектите на планинския туризъм изискват значителни инвестиции, за да съответстват на стандартите за качествено обслужване на туристите. Такива инвестиции са непосилни както за БТС, така и за почти всички туристически дружества. По тази проблематика осъществихме много срещи с ръководствата на Министерството на младежта и спорта, Министерството на туризма, МРРБ, МОСВ и др. Всяка от тези институции по свой начин подкрепя наши дейности, но не се ангажира с инвестиционни проекти за реновиране на хижната база.

На среща с министъра на младежта и спорта бяхме посъветвани да осъществим срещи с представители на други министерства, с цел всяко от тях да заделва бюджет за реновиране на планинските бази. На този етап не съществуват програми и съответни проекти за реновиране на обектите за настаняване. Затова усилията ни ще бъдат насочени към създаване на програми, по които хижи, заслони, туристически спални и др., които са собственост на БТС и на неговите членове, да бъдат преки бенефициенти.

Друга посока, в която работим, е дигитализация на процесите в системата на съюза, много от които засягат туризма като цяло. Понастоящем сме на етап тестване на мобилно приложение с работно наименование

Национален туристически портал. То ще предлага богата и разнообразна информация, свързана с планинския и природосъобразния туризъм, в т.ч. т. нар. outdoor-дейности. Порталът ще съдържа интерактивна карта, разработена с различни слоеве информация за маршрути, природни, културни и исторически забележителности и др. В приложението ще има и важна информация на свързаност между управлението на БТС и неговите членове. То ще дава възможност да изпратите кандидатурата си за член на туристическо дружество. След като се регистрирате и станете член на ТД, ще имате достъп до широк обем информация, свързан с дейности, клубове, прояви, събития, отстъпки за ношулки в хижи и др. Потребителите реализират една от задачите в нашата Стратегия – да отворим БТС към цялото общество, да

приобщим и младите хора, а те ще могат да ползват предимства от членството си в БТС.

В мобилното приложение ще има раздел и за наши партньори, за отстъпки и привилегии, които те дават на наши членове – ношулки, хранителни магазини, екипировка, бензиностанции и други услуги, свързани с туризма.

Всеки регистрирал се член на БТС ще има дигитален паспорт и чрез сканиране на QR-код ще може да получава отстъпки както в системата на БТС, така и от партньорски организации.

Основна задача за нас е в следващите две години да увеличим членската маса. Надяваме се тази платформа да помогне за привличане и на млади хора. Очакваме

мобилното приложение да бъде публично достъпно до края на 2025 г.

Какво бихте казали за международната дейност на БТС през последните три години?

Най-важното за този период е, че БТС стана член на EUMA – Европейската планинска асоциация, която е в преки контакти с Европейската комисия, а това улеснява реализацията на интересни и полезни идеи и решения. БТС активно участва при взимането на решения (стандарты при маркировката, маршрути, категоризация и стандартизация на места за настаняване и др.) във всички форуми на EUMA, ERA – Европейска асоциация за пешеходен туризъм, UIAA – Международната федерация по катерене и алпинизъм, BMU –

Балкански планинарски съюз и др.

Съвместно с ТД „Родни балкани“ – Варна съгласувахме с ERA удължаване на международен път ЕЗ на север до град Констанца и на юг до Резово. Желанието ни е в бъдеще да се оформи нов международен пешеходен маршрут, който да обикаля цялото Черно море. Във връзка с честванията на 130 години организиран туризъм у нас очакваме гости от чужбина – от балканските страни и сродни организации в Европа.

БТС участва в европейски програми като Еразъм+, по проект на която служителите от централата на БТС бяха обучавани в чужбина на добри практики и устойчив туризъм. В резултат на работа по Еразъм+ и други проекти осъществихме детски лагери, които се радват на голям интерес.

Относно възстановяването на ЮТС (Юношески туристически съюз) – БТС има желание да администрира такава структура, но инициативата трябва да дойде от долу – по места в туристическите дружества, които да създават младежки туристически клубове. Да не обръщаме пирамидата с върха надолу. Когато тези клубове станат повече, ще помагаме новите поколения да придобиват знания, после сами да управляват (ЮТС).

Какви са пожеланията Ви към туристите по повод годишнината?

Основна причина днес да правим равностметка е фактът, че БТС съхранява традициите на 5-6 поколения български туристи. Традициите са сред причините БТС да съществува и да преживее в бъдеще. Моят апел към всички е да пазим традициите, да бъдем по-добри, да популяризираме планинския туризъм и да съхраним ценностите на БТС като една патриотична, природозащитна, културна и образователна организация.

НА ПОКРИВА НА ОСТРОВ САМОТРАКИ

Изкачването на Фенгари (1611 м н. в.) – първенец в планината Саос на остров Самотраки, мечта за членовете на ТД „Купена“ – Пещера, най-накрая се осъществи.

Експедицията започна от град Александруполис с няколкочасово пътуване с ферибот към най-гористия гръцки остров в Егейско море, приютил редки растителни видове в планинския си терен, исторически места и археологически забележителности. Колкото повече слънцето се устремяваше на запад, толкова по-впечатляващо изпъкваше скалния релеф на Саос, обогрени в златистите тонове на залеза, увенчан с впечатляващата корона на върха. Фенгари означава Луна, защото всеки качил се там и видял пълния й диск, можел да си пожелае нещо, което да се сбъдне. Въпреки скромните си 1611 метра Фенгари никак не е лесен за изкачване. За което са „виновни“ маршрутът от морското равнище до горе, скалният и стръмен терен с бодливи храсти и хвойна, а накрая и липсата на вода. Затова туристът трябва да е оборудван за преход във висока планина и да разполага с поне три литра вода.

Първият ден мина в разузнаване. Повечето групи тръгват от градчето Терма с минералните извори, в северната част на острова. Ние решихме да обиколим и в ранното утро потеглихме от хотелче сред вековни чинари и вечнозелени дървета на брега. Маршрутът ни започна от градчето Хора – столица на Самотраки, където се е намирала крепостта-резиденция на генуезкия пират, наемник и архонт Франческо Гатилузи, владетел на Лесбос, Тасос и Самотраки през 14 век. Отправихме се нагоре и шом пътят свърши, продължихме по пътека сред рядка гора от вековни

дъбове, оцеляла от зъбите на вездесъщите „хищници“ - козите, тези четирикраките конквистадори, завладели Самотраки след гръцкото въстание от 1821 г. Жителите били избити и за десетилетия те станали единствените господари тук. Доскоро броят им бил 70 000, но днес е намалял до 50 000, за да оцелее гората. Казано на шега, девизът на Самотраки трябва да бъде: „Изяж коза – спаси дърво!“. Въсъщност, много туристи се наслаждават и на вкусно приготвеното козе месо по таверните, освен на традиционните морски дарове, както и на дзадзики и сувлаки.

Изкачването към Фенгари бе надпревара със слънцето, което опитваше да преодолее скалната стена и да ни дари с огнените си ласки. С бърз темп се изкачваме на изток, по прашна камениста земя сред дъбове, някои от които са на седем века. Вечно гладните кози са създали почти лунен пейзаж, без тревичка и суха шумка, сякаш обгорен с огнехвъргачка. Само по-нагоре имаме дребни драки, издали бодлите си напред, за да предпазят листенцата си, както и лепкави храсти с неприятна миризма. На първия превал ни обграждат кози с аскетичен вид, гледат ни в ръцете като деца в чувала на Дядо Коледа. Неизвестен собственик някога е хранил животните си, за което говореха празните чували наоколо. Продължаваме надпреварата със слънцето, което стремглаво носи един огнен ден. Стара маркировка с червена боя ни води през сухи сипеи и улеи с каменен трошак, покрай стръмни скални ребра. Остър като бръснач ръб разрязва небето и милостиво не позволява слънцето да блесне в очите ни. Теренът е като в Пирин, но вместо клек има бодлива драка, вместо диви кози – полудиви техни посестрими.

гледката на морето зад гърба ни. Чувстваме се като древните богове на Самотраки, съзрцавали света на простосмъртните в нозете си. Тяхното светилище, долу на север, било изградено като цял град и армия от свещенослужители, обслужвали култа към Великите Кабири. Мястото си заслужава да се види, поне заради крилатата статуя на богинята Нике, чиито оригинал е изложен в Лувъра. Както и заради филма в музея, който разкрива историята на второто по значение светилище в Европа след Елевсина.

Последен стръмен склон и почти отвесна скална стълба ни отвежда към покрива на Самотраки. Още миг и пред нас се разкрива било с поредица от върхове на юг. Слънцето щедро ни дарява с огнените си лъчи. Проблясват самородни кристали, и скъпоценни камъни, дар за всеки поклонник в свещената планина, над светилището на древните богове.

На връх Фенгари днес и в миналото най-много са българските любители на планините. Гледката от 1611 м н. в. към Егейско море е зашеметяваща. Виждат се континентът, фериботът към Александруполис и други плавателни съдове. Различните нюанси на синьото подсказват дълбочината на морето и окото не може да се насити на божествената панорама.

Време е за слизане и поемаме надолу, по добре очертана пътека на север. Скоро навлизаме в безкрайно хвойново поле, подкастрено от зъбите на неуморните кози, тук-там с някой пропуснат върхар. След хвойната, която тук замества клека, започва висока горска папрат. Своеобразното плато свършва на 1200 метра над морето. Надолу е вековен дъбов лес, който е по-гъст и вече се върви в сянката му.

Пътеката се спуска по серпентини между гигантски стволове, а величествен нарязан силует на изток мами око и обектив. Този традиционен маршрут към Фенгари е по-приятен. В стръмните долове почти няма дървета, личат щетите от пороите. Липсват и млади фиданки заради козите. И все пак има надежда, попадаме на оградени участъци с табели на лесничейството в Александруполис, целта е възстановяване на гората. Зад мрежата вече расте трева и половинметрови дъбове. След дъбравата надолу започва причудлива, почти тропическа растителност, както и вечнозеленото ягодово дърво (Arbutus unedo), с подобни на ягода кръгли плодове, които се ползват за приготвяне на сладко. Дървото впечатлява със стволовете си в цвят махагон и в ниската част расте в гъсти гори, въпреки козите. По морския бряг и поречията на късите планински реки са забили корени вековни чинари, както е и в река Фония, която посещаваме на другия ден. Името ѝ означава „убиец“, намек за страховити наводнения, което личи по повалените дървета, докато крачим срещу течението ѝ в широка равнина и гориста долина. Скоро стигаме първия водопад, водата пада от десетметрова скала в дълбок и бистър вир. Пълно е с туристи, каньонът на Фония е известно нудистко убежище. Стръмна пътека с въжета ни отвежда по кози пътеки с надвиснали клони навътре в клисурата. Морето се скрива зад нас, в каньона чуваме бучащата река. Вторият водопад, закътан в сенките, е сумрачен и красив. Но най-впечатляващ е третият – висок над петнадесет метра. Сред дъга от водни пръски пада воден стълб, а дългият закътан вир е обсаден от българско присъствие по бански.

Разбира се, след слизането

от Фенгари не пропускаме да изконсумираме коза и така да спасим дърво. Посещаваме и кулата на архонт Гатилузи, извисена до устието на Фония, пълно с пасажни сребристи риби и преградено с каменен бараж от прибоа. Не подминаваме и задължителното светилище на Великите Кабири – боговете от Самотраки. Както и следобеден тимбилдинг на южния пясъчен Амос Бийч.

И отново привечер, от откритата палуба на ферибота изпращаме планината Саос, докато вечерното слънце я позлатява с варака си. Мислено ще бродим из вековните островни лесове, по стръмните и остри чукари, сред тайнствените дебри на Фония и тесните улици на Хора, в крепостта на пирата Гатилузи и ресторантите на Амос Бийч с прясна риба и гръцки специалитети, за да спасим поне още едно дърво. Ще се върнем на Самотраки някоя пролет, когато водопадите леят бистри струи към морето, птиците пеят и зеленина покрива северната половина на острова с резидавия си шлейф.

До скоро, Самотраки!

Симеон БОТЕВ

КНИЖНА ЛАВИЦА

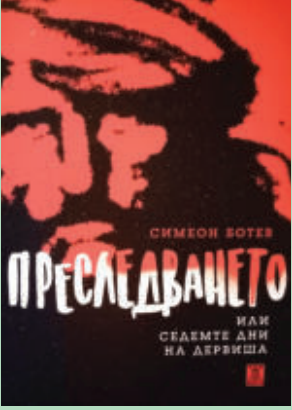

ПРЕСЛЕДВАНЕТО ИЛИ СЕДЕМТЕ ДНИ НА ДЕРВИША

Авторът Симеон Ботев (1968) е роден в Пловдив, но живее в град Пещера, където работи като моделиер и производител на обувки за народни танци. През 2019 г. дебютира в литературата с романа „Преследването, или седемте дни на дервиша“.

За романа - един баща търси изоставената си на младини дъщеря, прочута знахарка и протестантка в Банско, за да ѝ поиска прошка. Но когато внучката му Неда е отвлечена от разбойници, за да бъде продадена като робиня, принудени от обстоятелствата, двамата се съюзяват и тръгват да я спасят. Преследването в суровия Пирин, в поредица от преमेждия, ще срещне дервиша Шабан и Рина Билярката с неочаквани съюзници и стари врагове и неусетно ще ги сближи. Но дали смъртта ще ги подмине?

Роман за силата на кръвта, престъплението и прошката, представен с драматизъм върху платното от събития в Османската империя към края на XIX в. И история от 1875 г., в навечерието на Априлското въстание, рядка за нашите географски ширини. Разказ за свободата, приемането и отхвърлянето.

Автор: Симеон Ботев
Издателство: ИК „Жанет 45“, 2025
Издание: второ издание, мека корица
Брой страници: 340
Цена: 20 лв.

НЕИЗБЕЖНИЯТ НАСЛЕДНИК

Сборникът с разкази „Неизбежният наследник“ е втората творба на Симеон Ботев и е своеобразен паноптикум на българския XX век. Моментна снимка на едно безвъзвратно отминало време и на неговите музейни вече човешки типаж и език – хора, направени от кремък, люти чушки, зевзеци, занаятчии и неизбежни наследници.

Написани с много хумор и ирония, с жив и цветист език, разказите отдават почит на Алековото сладкодумие и Чудомировите образи. От войните през първата половина на века, през годините на социализъм до прехода към новото време, Симеон Ботев проследява жалоните, абсурдите и „таласъмите“ на времето, като извежда на преден план самобитни персонажи от провинциални градчета.

Критични към близкото минало, насмешливи към патриотарството, етнически толерантни, тези разкази са свеж поглед към типично българското.

Автор: Симеон Ботев
Издателство: ИК „Жанет 45“, 2024
Издание: второ издание, мека корица
Брой страници: 316
Цена: 22 лв.

ПОДНОВЕНА МАРКИРОВКА В РАЙОНА НА ГОРНА ОРЯХОВИЦА

По повод предстоящото честване на 125-та годишнина на едно от най-старите дружество в страната - ТД „Камъка“ - гр. Горна Оряховица, от дружеството подехме инициатива за възстановяване и премаркиране на пътеки в региона на Горна Оряховица. Тези пътеки водят към емблематични за града места като връх Камъка, хижа „Божур“ и крепост „Раховец“. Подпомогнати от БТС с табели и бои, на 25 юни т. г. членове на дружеството подновиха жълтата маркировка (южна тангента), разположена в подножието на платото от града до скалистия феномен Чуй петел в едноименната местност.

Въпреки жегата, напук на комарите и мухите, ентузиастите със задружни усилия разчистиха пътеката, станала популярна покрай ковид- пандемията, поставиха новите туристически табели и положили маркировка. В следващите етапи, предвидени за месеците юли и август, горнооряховските туристи ще продължат маркирането на маршрутите през билото към хижата и крепостта.

По програма „Бъди активен“ на Община Горна Оряховица проектът за три туристически информационни табла бе

одобрен и се очаква те да бъдат поставени до започването на първия Фестивал на балоните на Божур поляна, който ще се състои от 4 до 6 септември.

По този повод каним всички туристи и всички желаещи да посетят този уникален за страната ни фестивал, в който ТД „Камъка“ ще вземе активно участие с разяснителна кампания за региона и водачески маршрути. Балоните ще летят през трите дни в сутрешни и вечерни сесии.

Мирослав АНГЕЛОВ – председател на ТД „Камъка“ - Горна Оряховица

ДРЯНОВСКИ ТУРИСТИ УЧАСТВАХА ВЪВ ВТОРИЯ ФЕСТИВАЛ НА МАЛЪОВИЦА

През юли дрянновското туристическо дружество отново доказа, че планината е повече от дестинация – тя е изживяване, споделен дух и вдъхновение. В рамките на втория Национален туристически фестивал на Мальовица, организиран от БТС, дрянновските туристи взеха пълноценно участие в две големи събития – разходка до Седемте рилски езера и изкачване на връх Мальовица.

Вълшебно утро край Седемте рилски езера

Денят започна с колебания – гъста мъгла и съмнение дали ще се осъществи планираната разходка. Но ентузиазмът надделя и групата, водена от Диана Христова, Илия Илиев и Митко Сираков, се качи с лифта над хладната пелена с надежда за по-добро време. И природата ни възнагради! Над облаците ни посрещна слънце, синьо небе и спираща дъха гледка към Седемте рилски езера – истинско планинско въшебство.

Деца от ДЮТЕК КЛУБ и Клуба по пешеходен туризъм показаха невероятен дух, издръжливост и интерес към природата. Слекота и усмивки изминаха маршрута, заредени с приключенски устрем. Благодарности за Илийчо Пенчев за прекрасните снимки, които запечатаха емоцията на този ден.

Изкачване на Мальовица – върхът на усилията и духа

Кулминацията на участието на ТД „Бачо Киро“ във фестивала бе успешното изкачване на връх Мальовица (2729 м) – един от символите на българския алпинизъм. Под ръководството на опитния планински водач Илия Илиев групата премина маршрута с хъс, дисциплина и радост от преодоляването

предизвикателство.

Председателят на дружеството Стефан Инколов също се включи в изкачването, давайки личен пример и подкрепа за всички участници. След успешното покоряване на върха децата от ДЮТЕК КЛУБ отново се отличиха – този път със спортен дух и енергия, като взеха участие в скоростното изкачване по писта „Мальовица“, организирано в рамките на фестивала. Със силен дух и отборна подкрепа те впечатлиха всички присъстващи.

Традиции, които вдъхновяват

ТД „Бачо Киро“ взе участие и в първия, и във втория Национален туристически събор на Мальовица, като с това утвърди позицията си на активна и сплотена общност в националното туристическо движение. „Гордеем се с всяко участие в подобни инициативи – те не само утвърждават връзката ни с природата, но изграждат дух, отговорност и приятелство между поколенията“, сподели Стефан Инколов след събитието.

Поглед напред

Пет дни, изпълнени с преходи, изкачвания, природа и усмивки – така може да се опише участието на СТА „Бачо Киро“ в тазгодишния фестивал. Малките и големите туристи доказаха, че планинарството е не само спорт или хоби, а начин на живот. С нетърпение очакваме следващите планински срещи, в които природата, приятелството и духът на приключението ще продължат да вдъхновяват нови поколения туристи!

Митко СИРАКОВ – секретар на ТД „Бачо Киро“ - Дряново

ТА „ЧУМЕРНА 1901“ - ТРАДИЦИИ И МОДЕРНОСТ

След 32 години ползотворна дейност през януари т.г. председателят Сашо Топалов и секретарят Стоян Димитров на ТД „Чумерна 1901“ – град Елена предадоха щафетата на по-млади, амбициозни туристи. На отчетно-изборното събрание на дружеството за нов председател единодушно бе избран Иван Димов, началник на спасителния отряд, а за секретар – Георги Тодоров, завърнал се от големия град в родната Елена от любов към планината.

Младежите се придържат към календарния план за 2025 година, изготвен от досегашното ръководство, и вече реализираха редица събития.

В средата на месец февруари, съвместно с Община Елена, бе организиран зимен празник на х. „Чумерна“, където малки и големи изкачиха едноименния връх. След това имаше състезание с шейни, стрелба с топки и други игри. Хронологично след това дружеството намери страхотни стопани на хижа „Чумерна“, които се заеха с нелеката задача да се грижат за подобряване на условията и добро обслужване на туристите. През юли се проведе няколко събития, като първото беше по повод Деня на детето. Организиран бе

поход на еленски туристи до х. „Рай“ и водопад Райско пръскало - труден преход, възнаграден със страхотни гледки. По традиция в края на юни дружеството, съвместно с Община Елена, проведе летен празник на Балкана. Туристи направиха пешеходен поход от с. Мийковци до връх Чумерна, после се забавляваха на хижата с игри на бадминтон, волейбол и настолни игри. А на следващия ден се проведе 17-ото издание на събора „На север и на юг от Балкана“ пред х. „Буковец“, където се надпяваха певчески групи.

През юли се проведе и традиционният поход-посещение на туристите от еленското дружество от с. Вълчевци до Къпиновски манастир „Св. Николай Чудотворец“. Въпреки натоварената програма, успяхме да се погрижим за почистване на част от по-известните пътеки - обновена бе маркировката, прочистване от храсти и тръни, събрани бяха отпадъци. Плановите занапред са за подобряване на условията в планинските бази и увеличаване броя на туристите в планината.

Георги ТОДОРОВ – секретар на ТД „Чумерна 1901“

МЛАДЕЖИТЕ ОТ СТА „БАЧО КИРО“ – ДРЯНОВО - ШАМПИОНИ ЗА ВТОРА ПОРЕДНА ГОДИНА!

С огромна гордост и възхищение поздравяваме отбора на СТА „Бачо Киро“ – Дряново, който за втора поредна година доказа, че е безспорният фаворит и най-добре подготвеният отбор в най-престижното състезание, организирано от Българския туристически съюз – Националният преглед на туристическите умения и сръчности за учащи за приз „Кристален еделвайс“! Тяхната последователност, дисциплина, упоритост и несломим отборен дух са пример за подражание! Това не е просто победа – това е доказателство за класата, мотивацията и постоянството, с които подхождат към всяко предизвикателство в спортно-туристическите дисциплини.

Младежите от СТА „Бачо Киро“ не просто участват – те вдъхновяват, водят и побеждават!

Денислав Коев - 8-12 клас – 2-ро място в дисциплината „Майсторско управление на велосипед. Момчета“; Християна Пенчева - 8-12 клас – 1-во място в дисциплината „Майсторско управление на велосипед. Момичета“; Владислав Недялков - 8-12 клас – 2-ро място в дисциплината „Стрелба с лък“; Иван Колев - 5-7 клас – 3-то място в дисциплината „Стрелба с лък“; Габриела Йорданова - 5-7 клас – 3-то място в дисциплината „Майсторско управление на велосипед“.

Отборни класирания:

1 място - 5-7 клас в дисциплината „Разпъване на палатка за време“

2 място - 8-12 клас в дисциплината „Теглене на въже“

2 място - 5-7 клас в дисциплината „Народна топка“

Благодарим и на Пресияна Христова, която за поредна година не само даде всичко от себе си в игрите, но и плени сърцата на публиката с невероятния си ангелски глас – Преси, радваме се че ни избра за твой отбор!

Първо място на най добре подреден лагер - целият отбор благодари за съдействието на Илия Илиев, който изнесе цяла механа на язовир „Копринка“, за да пресъздаде

възрожденския стил.

Ето и имената на хората от командния състав: капитан на отбора - Владислав Недялков; ръководители - Митко и Анелия Сиракови, Станислав Йорданов, Венцислав Панев, Генчо Йорданов, Илия Илиев. Поздравления за цялото ръководство, треньори, състезатели и всички, които стоят зад този успех! Вашата победа е гордост за Дряново.

Браво, шампиони! Продължавайте смело напред – към нови върхове и нови победи!

„СПА ПРЕХОДИ“ В РОДОПИТЕ И ВЕЛИНГРАД

Каквото и да каже човек за чудесата и красотите на Родопите, все ще бъде малко. Ходили сме в Родопите многократно за по няколко дни. Оpozнавали сме нови места и сме се връщали към вече познати, превърнали се в любими. Тяхната пленяваща красота, разнообразни природни особености и богата история отново ни привлече към този край.

С топлите дни дойде и дългоочакваното екскурзионно летуване в Родопите. Цяла година с нашият приятел и водач от Велинград – Огнян Златев планирахме това летуване, което нарекохме „СПА преходи в Родопите и Велинград 2025 г.“

Първата спирка от програмата на ТД „Осогово“ – Кюстендил бяха Фотинските водопади. Усещането там бе странно. Всяко природно чудо е уникално и несравнимо... Колкото и прилагателни да наредим ще са малко, за да опишат красотата им. Колкото и да си чел и снимки да си гледал, не е достатъчно... просто трябва да се види, да се усети... колко велик творец е природата. Чувствах се малък и незначителен. И заплънен. Не може да си тръгнеш просто ей така... Затваряш очи и оставяш слънчевите лъчи да измият сивотата от душата ти, да внесат радост и желание за живот... Стоим и гледаме, забравяли дори за фотоапарата, който допреди малко използвахме така ожесточено. Опитваме се

да запечатим тази приказка в няколко снимки, но това е невъзможно... Всичко се мени всяка минута, а слънчевите лъчи придават нови и нови краски. След множество от снимки продължаваме до мястото, където имаме резервация, а освен прекрасната база и вечерния купон ни очакваше и релакс в басейна.

Велинград се намира в подножието на рида Алабак – първият рид в Родопите. Туристите посетиха най-интересните места в този рид, изкачиха панорамния Елин връх, висок 1568 м н. в. От него видяха планините Пирин, Родопите и Чепинската котловина с Велинград.

На Елин връх има параклис, вода и места за отход и игри за децата. А в групата те бяха пет, придружени от баби туристки. Най-малкият участник – Артин бе само на 4 години. Останалите, на възраст между 8 и 10 години, отсега с нетърпение очакват следващите си участия в проявите на дружеството. В програмата бяха включени и посещения на село Света Петка, изкачване на вр. Острец и Вазова поляна.

Западните Родопи са били обитавани от тракийското племе беси, които в древността се славели като пророци. Връх Острец (1369 м н. в.) е място, където след многогодишни разкопки е доказано, че там са гадаели бъдещето на видни личности от древността, включително на Александър Македонски. Невероятни са гледките към Родопите, Рила и Пирин. В подножието на върха има следи от черни върху скалите,

изкопани от траките. В западната част на върха са открити пластове от светилището. А в източната е имало християнски храмове. Сега се строят параклис „Св. Георги“ и места за отход.

Изкачихме се на най-високия връх на рида Алабак – Черновец, известен още с името Арабчал (1834 м н. в.), който се оказва най-интересното място и ще остави трайни спомени в сърцата ни.

В седловина Юндола (1350 м н. в.), която разделя Рила от Родопите, през вековна борова гора и след час и половина достигнахме местността Локвата (1580 м н. в.) Сред красива природа във вековна смърчова гора, в защитена местност групата достигна местността Ушите. Виждаха се части от Родопите и Пирин. Целият маршрут бе с продължителност около 6 часа.

За последния ден маршрутите бяха планирани в района на любимия Белмекен. Най-високият проход в България – Ушите (2065 м н. в.). При ясно време се виждат голяма част от Тракийската низина, Средна гора и Стара планина, а на юг Рила и Пирин. По стар римски път тръгнахме пеша към местността Помочена поляна с едноименния заслон. Един лек преход през гора предимно от бяла мура. Пътят подсича връх Белмекен от север, а на определени места се виждат части от Тракия, Витоша, а около Помочена поляна и Костенец, Долна Баня и района на Средна гора.

Гледката от панорамната площадка над язовир „Белмекен“ е невероятна. „Тук пред нас се

откри картина, сякаш изрисувана с най-богато въображение. Невероятни са извивките, които, подобно на змия, извиват снага между хълмовете в коритото на язовира“ – споделиха кюстендилски туристи на първата отбивка над язовира.

А вечерите, които са наша запазена марка с много песни и танци, вкусните гозби и голямото гостоприемство, бяха черешката на тортата на това незабравимо екскурзионно летуване.

С малко тъга в сърцата си тръгнахме от Родопите. Освен красивата природа, едно от основните предимства на планината са нейните хора. Винаги готови да ти помогнат в труден момент, да те упътят и да те посрещнат не като гост, а като приятел. Истинско удоволствие беше да се видят на едно място толкова много позитивни и щастливи хора.

Разделихме се с благодарност към нашия водач Оги, който се грижеше за нас пет дни и си обещахме „до нови срещи“. Има още много места, на които да ни заведе.

В края на нашето приключение се почувствахме не изморени, а заредени с енергия от приятните емоции. Тръгваме си с добро настроение, като отнасяме с нас частица от красотата на Родопите. За нас те са като уютен дом, който ни дава усещане за спокойствие, хармония и свобода.

Това беше възшебно пътуване в друго измерение, където се докоснахме до магията на Родопите. Можем само да възкликнем: „Заслужаваше си!“

Силвия МИХОВА – секретар ТД „Осогово“ – Кюстендил

МАЕСТРО СТРИНСКИ НА 96 ГОДИНИ!

На 12 август т.г. един от доайените на туристическата песен и хорово изкуство у нас – Борис Стрински, навършва 96 години. По този повод в редакцията на „Ехо“ получихме поздравителен адрес от Зорница Радонова – председател на ТД „Сдружение на туристическите хорове в България“. В обръщението към Маестрото се изтъква, че „най-голямата награда за нас си остава Вашата необикновена жизненост, човечност, любов към българските планини и отдаденост на музиката, които с огромна жар и страст предавате на поколенията и чрез които изкуството и талантът Ви достигат дълбоко в сърцата ни. Така туристическото хорово пеене и туристическата песен, на които достойно служите, ще продължат да радват многобройните приятели на планината. Пожелавам Ви здраве и много години живот с музиката!“

За рождения ден на Маестрото получихме и писмо с поздравления от неговите хористи от Самоков и инж. Ирина Николова. „С пожелания за здраве, бодрост, свеж разум, силен дух и

да се радвате на всичките си деца, внуци и правнуци!“, пише в писмото.

Освен творец с огромен принос в музикалното изкуство Маестро Стрински е и редовен читател и абонат на в. „Ехо“. От редакцията на вестника сърдечно му пожелаваме здраве и много щастливи мигове!

ТЕЛЕФОНИ НА ТД И ОБЕКТИ В СИСТЕМАТА НА БТС

БЛАГОЕВГРАДСКА ОБЛАСТ

Хижа „Вихрен“ – 0899 89 04 42, 0888 86 66 91 и 0899 89 04 40
Хижа „Демяница“ – 0878 68 81 35
Хижа „Бъндерица“ – 0898 86 89 99 и 0894 34 03 43
Заслон „Тевно езеро“ – 0886 39 72 68
ТД „Вихрен“ – гр. Банско – 0899 93 93 39
ТД „Айгидик“ – гр. Благоевград – 0898 56 49 77 и 0882 96 64 16
ТД „Момини двори“ – гр. Гоце Делчев – 0899 15 24 52 и 0882 96 64 84
Хижа „Попови ливади“ – 0896 72 25 57
Хижа „Славянка“ – 0882 96 62 21
ТД „Синаница 2000“ – гр. Кресна – 0887 49 49 15
Хижа „Синаница“ – 0895 10 29 73
ТД „Калабак“ – гр. Петрич – 0877 77 17 54
Хижа „Конгур“ – 0876 73 33 66
Хижа „Беласица“ – 0877 05 55 30 и 0896 68 83 78
Тур. спалня „Петрич“ – 0988 79 83 79
Хижа „Лопово“ – 0896 68 83 81 и 0887 47 37 42
Заслон „Розова поляна“ – 0877 77 17 54 и 0893 63 53 99
ТД „Пирин“ – гр. Разлог – 0896 68 84 14
Хижа „Яворов“ – СТАРА – 0896 68 84 14 и 0896 68 84 13
Хижа „Яворов“ – НОВА – 0896 68 84 14 и 0896 68 84 13
Хижа „Добърско“ – 0888 70 88 38
ТД „Славянка“ – с. Петрово – 0882 96 63 72
Хижа „Извора“ – 0882 96 63 72
ТД „Еделвайс“ – гр. Сандански – 0882 96 64 64
Хижа „Каменица“/„Беговица“ – 0889 81 10 00 и 0888 63 55 70
Хижа „Яне Сандански“ – 0896 76 61 74
Заслон „Спано поле“ – 0882 70 00 77
Тур. спалня „Чинарите“ – 0896 77 11 94
Хотел „Панорама“ – 0882 96 64 64
Хижа „Малина“ – 0886 82 07 77
Хижа „Грънчар“ – 0898 46 63 88 и 0889 47 57 61
Хижа „Предел“ – 0887 54 97 04

БУРГАСКА ОБЛАСТ

ТД „Чудните скали“ – гр. Айтос – 0878 29 13 66
Хижа „Здравец“ – 0899 19 26 89
ТД „Яворови скали“ – гр. Поморие – 0896 71 59 33
Хижа „Козичино“ – 0896 71 59 34 и 0896 71 59 33
ТД „Ален мак“ – гр. Бургас – 056 87 22 18 и 056 84 05 83

ВАРНЕНСКА ОБЛАСТ

ТД „Владислав Варненчик“ – гр. Варна – 0884 17 83 18 и 0888 46 64 43
ТД „Черноморски простори“ – гр. Варна – 0882 99 50 30
ТД „Академик“ – гр. Варна – 0888 30 67 54
ТД „Галата“ – гр. Варна – 0899 02 01 39
Хижа „Ветеран“ – 0899 02 01 39
ТД „Родни балкани“ – гр. Варна – 0896 68 84 25
ТД „Хан Аспарух“ – гр. Варна – 0899 87 89 61 и 052 37 06 40
ТД „Голямата хурка“ – гр. Варна – 0882 45 88 44
ТД „Орлови скали“ – гр. Провадия – 0882 96 63 76

Редакцията на в. „Ехо“ моли председателите или секретарите на туристическите дружества, ако между- временно са настъпили промени, да подадат информация за актуалните телефони на ТД, хижите и стопанисваните обекти по електронна поща exobts@gmail.com или на тел. 0882 96 63 16.

БЪЛГАРСКИЯТ ТУРИСТИЧЕСКИ СЪЮЗ
откри
ДАРТЕЛСКА КАМПАНИЯ
за набране на финансови средства за ОТПЕЧАТВАНЕ НА ВЕСТНИК „ЕХО“
чрез банкова сметка:
BG71 STSA 9300 0012
4857 19 в банка ДСК

В САЙТА НА БТС
- www.btsbg.org
можете да намерите информация за: стоте национални туристически обекта, телефони и адреси на туристически дружества и хижи; клубове в състава на БТС и федерации; история, цели, нормативна уредба и управленска структура на БТС и др.

Планинска спасителна служба
www.pss-bg.bg
при нещастен случай,
дежурни телефони
112, 1470
02 963 2000 – Стационарен телефон на централен денонощен пост

Издава: Български туристически съюз
Адрес на редакцията:
1000 София, бул. „Васил Левски“ № 75, ет. 5, ст. 525, ПК 427
ISSN-0205-0943
e-mail: exobts@gmail.com ; www.btsbg.org
Срокът за приемане на материали е до 5 число на съответния месец
Ръкописи не се приемат.

РЕДАКТОРИ: Петя Иванова - 0882 966 316; Иван Панкев
РЕДАКЦИОНЕН СЪВЕТ: доц. Сандю Бешев - алпинист, историк на българския и световния алпинизъм; доц. Кънчо Долапчиев - НСА; Елисавета Първанова - м. с. по алпинизъм; проф. Пламен Павлов; Константин Койнов - ориентировач, Българска федерация по ориентирание; Алексей Жалов - почетен председател на Балканския спелеоложки съюз
Графично оформление и предпечат: Иван Панкев

ПОПОВИ ЛИВАДИ

Най-привлекателното и най-посещавано място за туризъм, отдих и почивка в Гоцеделчевския край е обширната среднопланинска курортна местност Попови ливади. Тя е символът на туризма в този край. Мнозина заслужено я нарекоха „перлата на Южен Пирин“, един от бисерите на планината.

Местността Попови ливади (Попски преслоп) се намира на 15 км. западно от град Гоце Делчев. Тя представлява обширна седловина, през която минава най-късият път от Гоце Делчев за Петрич и Сандански. Същевременно свързва Среден с Южен Пирин. Десетките поляни и естествени ливади са обградени от хубави гори, плъзнали по ниски заоблени и уединени връхчета... Цялото това планинско понижение има слабо вълнообразен релеф с надморска височина 1390-1420 м.

Поляните в местността и в близките ѝ околности през лятото са осяени с много и най-разнообразни планински цветя и билки. Приказно красиви са те по течението на Крива река и на р. Тупавишка, които отводняват тази обширна заравненост.

Цяла огърлица от красиви планински върхове обграждат курортната местност от юг, запад и северозапад, като ѝ придават още по-голяма прелест.

На юг се издига първенецът на Южен Пирин - Свещник (1974 м) и връх Муторок (1970 м). На запад и северозапад се извисяват върховете Чала (Бели рид) и Баба, на които малко не им достига, за да бъдат двухилядници. Между тях минава пътеката от Попови ливади за първенеца на Среден Пирин - вр. Ореляк (2099 м) и към вътрешността на Пирин.

Местността Попови ливади е получила името си от стара легенда: „В тежките години на османското иго в едно от околните на Неврокоп селца живеел родолюбив свещеник.

Години наред той подбуждал местното население към борба срещу турското потисничество и го уверявал, че рано или късно „Дядо Иван“ ще се притече на помощ и ще ги избави от султанската тирания. Подгонен от турската власт, свещеникът напуснал родния си дом и години наред до пределна възраст се укривал из усойте, горите и поляните между върховете Ореляк и Свещник. Впоследствие населението нарекло тези места Попови ливади, а седловината - Попски преслоп“.

Попови ливади притежава редица благоприятни за туризъм природни предпоставки - климат, води, растителност, интересни ландшафти и др.

Климатът тук се обуславя преди всичко от надморската височина, но до известна степен и от влиянието на близко разположения Средиземноморски басейн.

Зимата не е чак толкова студена. Не са малко слънчевите зимни дни, когато средните дневни и минимални температури тук са по-високи от тези в затворената на изток Гоцеделчевска котловина, която е с 900 метра по-малка надморска височина. Това явление се нарича температурна инверсия, която е много характерна за Гоцеделчевското поле.

Лятото на Попови ливади е прохладно и изключително приятно за краткотрайно и дълготрайно пребиваване, както и за пешеходен туризъм в околностите на местността. Чудесна и продължителна понякога е есента, която дарява посетителите с незаменими природни картини.

Според специалисти - климатолози най-добри терапевтични и рекреационни качества притежава среднопланинският подтип на планинския климат, чието формиране се наблюдава в пояса между 1200 и 1800 метра надморска височина. Този

климат се отличава с немного високи летни и немного ниски зимни температури. На Попови ливади най-стабилно е времето през лятото и есента, донякъде и през зимата.

С изключение на зимата тук са прекрасни условията за организиране на състезания по туристическо ориентиране и пешеходен туризъм, а по западния стръмен склон на вр. Ореляк и на алпинизъм и катерене.

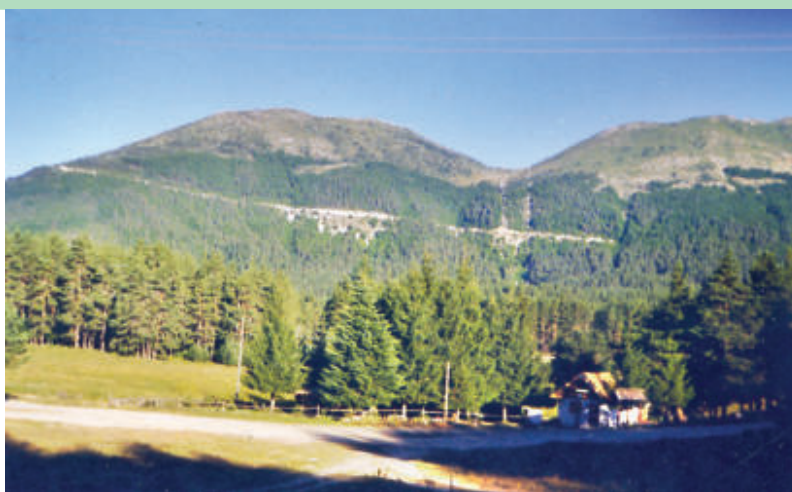
Климатът на Попови ливади влияе твърде благоприятно върху здравословното състояние на човешкия организъм. Особено при по-дълготраен престой и най-вече на деца и възрастни. За това влияние могат да се чуят любопитни факти от стари хора - някои от тях дори твърде неприемливи. Ето защо местността е незаменима за отдих и отмора за хора от всички възрасти... Заради всичко това още през 1967 г. местността Попови ливади е обявена за климатичен планински курорт с местно значение.

Растителността е най-голямото богатство на Попови ливади и околностите. От иглолистните дървета преобладава белият бор. Има още ела, смърч, бяла мура, като съотношението между иглолистни и широколистни е 80:20. Доста са смесените гори, а от широколистните най-представен е букът.

Съществува разнообразие от храстови представители - шипки, къпини, малини, черни боровинки, див люляк и др. Голямо е билковото разнообразие - мащерка, риган, мента, здравец, жълт кантарион, равнец и др. Китните поляни и ливади примамват през лятото с разноцветието си - богатство, което дарява туристите със спокойствие и естетическа наслада. Ядливите гъби са представени от манатарка, пачи крак, масловка, сърнела и др.

Откоleshна традиция за десетки семейства от Гоцеделчевския край е да идват през лятото на Попови ливади, освен за отдих и почивка още и за бране на ягоди, боровинки, малини и гъби.

През 1937-38 г. кметството в Неврокоп (сега Гоце Делчев) изгражда десетина дървени бараки за нуждите на туристите. По-късно в сградата на Горско стопанство (построена през 1940 г.) за първи път се обзавеждат две стаи за туристи. От 1955 г. допреди двадесетина години съществуваше летен лагер за отдих и почивка на учениците (сега почти готово

е възстановяването му), а в периода 1961-64 г. е построена хижа „Попови ливади“.

След 1970 г. тук бяха построени много вили, къщи, почивни станции.

Местността Попови ливади е свързана с историческото минало на Гоцеделчевския край. Тук в миналото намират убежище стари харами и смели войводи, които с оръжие в ръка се борят за освобождението на района от османско иго. През октомври 1912 г., в навечерието на освобождението на Неврокоп от турско робство, тук се събират четите на Александър Буйнов,

Димитър Арнаудов и Тодор Паница, които слизат в града и се присъединяват към българската войска за преследване на турските войски на юг към Драмско.

От около 40 години насам ежегодно в края на юли на Попови ливади се провежда внушителен туристически събор с тържествено честване на годишнината от Илинденско-Преображенското въстание. Идват хиляди хора от Гоцеделчевско, Санданско и Петричко, за да отдадат почит на главните илинденци и да се пораждат на красивата пиринска природа.

За любителите на пешеходния туризъм твърде богат и разнообразен е изборът на излети, походи и екскурзии от начален пункт поляната, където се провежда събора. Ето по-важните от тях:

Попови ливади - Гълъбова поляна - около 35-40 минути

Попови ливади - чешмата на бившата Керамична фабрика - около 1 час и 15 минути.

Попови ливади - Дългия (Студения) чукур - около 50 минути.

Попови ливади - Млаки - около 2 часа.

Попови ливади - Тешовския пункт около 2 часа.

Попови ливади - вр. Свещник - около 2 часа.

Попови ливади - вр. Муторок - около 2 часа и 30 минути.

Попови ливади - хижа „Славянка“ - около 5-6 часа.

Попови ливади - лобното място на Яне Сандански - около 1 час и 30 минути.

Попови ливади - с. Пирин - около 3 часа и 15 минути.

Попови ливади - вр. Баба - около 1 час и 15 минути.

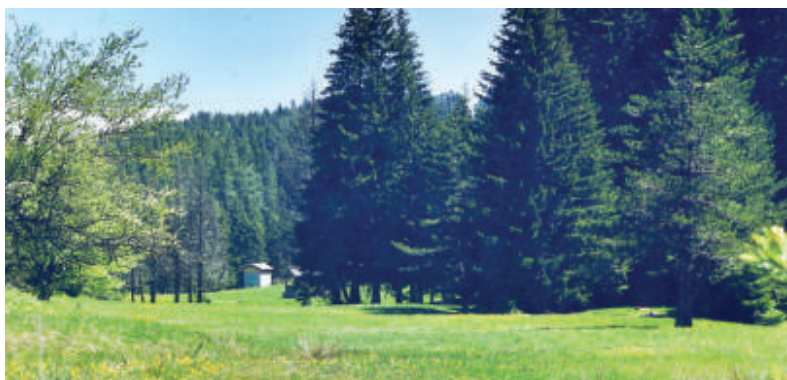
Попови ливади - вр. Ореляк - около 2 часа и 15 минути.

Попови ливади - хижа „Малина“ - около 5 часа и 15 минути.

Попови ливади - хижа „Пирин“ - около 7-8 часа.

С решение на Министерския съвет от юни 2015 г. курортът Попови ливади е обявен за село към община Гоце Делчев. Жителите му си имат и молитвен храм - възстановена бе бившата влашка черква (сега с име „Св. св. Петър и Павел“). Предстои нейното вътрешно обзавеждане.

ТЕКСТ И СНИМКИ:
Атанас ПАНЧЕЛИЕВ

БТС ОРГАНИЗИРА ДЕТСКИ ПРИКЛЮЧЕНСКИ ЛАГЕР В РОДОПИТЕ

В периода 27 юли - 2 август т. г. Сдружение „Български туристически съюз“ проведе **детски приключенско-образователен лагер на хижа „Тешел“** в Родопите.

Първият ден от него беше отреден на опознавателни игри, изграждане и минаване по въжен мост и състезание по **най-бързо разпъване на палатка**. Последното занимание се хареса на участниците толкова много, че те дружно решиха да изкарат нощта в найлоновите си „стаи“ и за целта ги обзаведоха с одеала, чаршафи и възглавници.

Въпреки нощуването на палатка, което за по-голямата част от малките приключенци беше първо подобно изживяване, на сутринта всички те бяха в кондиция и се справиха успешно с предизвикателния преход до **хижа „Орфей“**. По време на тези 17 км пресечен планински терен по част от международния пешеходен маршрут Е8 децата получиха основни познания за новия стандарт за маркиране на туристически пътеки в България.

При приминаването през територията на **резерват „Кастаклий“** те разпознаха някои от защитените видове ендемити, характерни за региона, в това число **Румелийски тръбоцвет** и невероятния **Родопски силивряк**, способен да запази жизнеността си след цели 31 месеца в изсушен на хербарий вид. В движение се наложи да окажат и спешна медицинска помощ на... една обувка с разлепена подметка.

Третият ден от лагера беше предвиден за разпускане. Той започна с разглеждане на **пещера Дяволското гърло**. Там малчуганите видяха най-голямата обогордена пещерна зала на Балканския полуостров и бяха запленили от мистериата на протичащата през пещерата река, в която изчезва всичко, попаднало в нея.

После децата се запознаха с част от местните флора и фауна в интерактивния **Музей на родопските билки**. Следобедът пък премина в плащане в минералните води на **СПА комплекс** с три различни по големина и топлина на водата басейна.

На следващия ден беше време за приключенстване.

Преди обед малките откриватели изследваха недалечните околности на хижа „Тешел“, като се вмъкнаха и обраха праха и паяжините във всяка забелязана ниша и дупка в скалите. След което нагазиха в близката Триградска река, следвайки принципа:

„Мечката се мие, чисти в потоците сребристи.

Има ли за тебе пречка да постъпваш като мечка?“

Дъждовният пети ден бе оползотворен с кооперативни бордови игри и теоретични и практически занятия по **ориентиране с компас и кроки таблица**. Това събуди състезателния дух на участниците и последвалите състезания по ориентиране бяха особено оспорвани.

Благодарение на изсипалия си дъжд, напоил сухия до скоро пейзаж, вечерта премина край **лагерния огън** при спазване на всички изисквания за противопожарна безопасност.

На сутринта децата посетиха **Ягодинската пещера** - една от най-красивите в Родопите и трета по дължина в България с обща дължина от 10.5 км. Съвсем очаквано обаче, най-забавно за тях през този ден беше **джип сафарито до наблюдателна площадка „Орлово око“**. Изнесената над пропастта адреналинова

платформа и откриващите се от нея панорамни гледки също им се понравиха.

На връщане пеша до хижа „Тешел“ те си откриха нова пещера за изследване и пак газиха из бистрите планински води на Триградска река. Някои от тях набраха и големи дъхави букети от дива мента, които да занесат за подарък на родителите си вкъщи.

Седемдневният детски приключенско-образователен лагер приключи с раздаване на грамоти, значки и подаръци.

За финал, навръщане към София, малчуганите се разходиха из **Асеновата крепост** - пореден обект от включените в **Национално движение „Опознай България - 100 национални туристически обекта“**.

Благодарим на родителите, че се довериха на БТС и избраха нашия лагер, и на децата - за приятната споделена седмица!

Иван ПАНКЕВ

ЗА ИНФОРМАЦИЯ И ЗАПИСВАНИЯ

тел.: 0882 966 3 00

имейл: infocenter.bts@gmail.com

